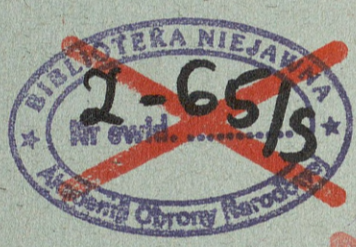

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

INSTYTUT DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

ASG WP wewn. 4160/88

JAWNE
ZASTRZEŻONE
POUFNE

Egz. nr 10

Ppłk mgr inż. Stanisław KULCZYŃSKI

**POZOROWANIE POLA WALKI
W ĆWICZENIACH TAKTYCZNYCH**

SKRYPT

60848

WARSZAWA

1988

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

INSTYTUT DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

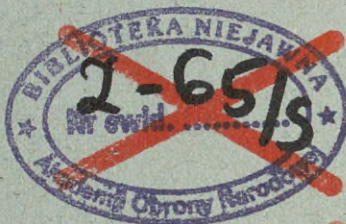
JAWNE

ZASTRZEŻONE

POUFNE

Egz. nr 10

ASG WP wewn. 4160/88

Ppłk mgr inż. Stanisław KULCZYŃSKI

POZOROWANIE POLA WALKI W ĆWICZENIACH TAKTYCZNYCH

SKRYPT

60848

WARSZAWA

1988

14032006 Anna KOLEK *ellh*
Podat. Prot. onexi. NW wch 647
2 dn. 24 02 2006

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

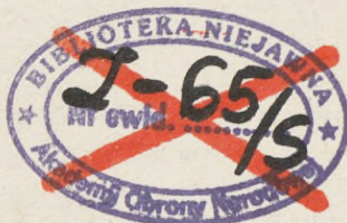
INSTYTUT DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

JAWNE

ZASTRZEŻONE

POUFNE

Egz. nr ..10

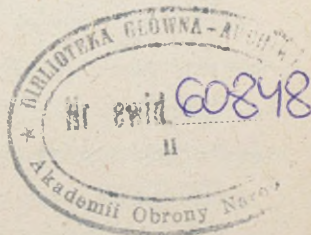

ASG WP wewn. 4160/88
Klasyfikowana z Powt. na umi. wch
Klasa przekł. Wykaz Aktualnych Wojskowych
Dawnicw Wewnętrznych szl. gen. 1522/2001
Data i podpis *ns. h. a. Kulczyński*

Ppłk mgr inż. Stanisław KULCZYNSKI

POZOROWANIE POLA WALKI
W CWICZENIACH TAKTYCZNYCH

Skrypt

WARSZAWA

1988

SPIS TREŚCI

	Strona
WSTĘP	3
1. Istota, cel i zadania pozorowania pola walki	5
1.1. Definicja, cele i zadania pozorowanie pola walki	5
1.2. Elementy składowe pozoracji pola walki	7
1.3. Ogólne zasady pozorowania pola walki	9
2. Pozorowanie pola walki w ćwiczeniach taktycznych z wojskami... ..	13
2.1. Zadania, siły i środki pozorowania pola walki	13
2.2. Sposoby pozorowania wybranych elementów pola walki	18
2.2.1. Pozorowanie wojsk własnych w styczności	18
2.2.2. Pozorowanie obrony przeciwnika	18
2.2.3. Pozorowanie wykonania ataku przez przeciwnika	19
2.2.4. Pozorowanie działania przeciwnika w głębi ugrupowania wojsk własnych	20
2.3. Dokumentacja ćwiczenia dotycząca pozoracji i tok jej opraco- wania	20
2.3.1. Dokumentacja pozoracji	20
2.3.2. Sposób opracowania planu pozorowania pola walki	26
2.4. Organizacja pozorowania pola walki w ćwiczeniu	29
2.5. Kierowanie pozoracją pola walki w ćwiczeniu	31
3. Właściwości pozorowania pola walki w ćwiczeniach grupowych - i ćwiczeniach dowódczo-sztabowych	32
3.1. Ćwiczenia grupowe	32
3.2. Ćwiczenia dowódczo-sztabowe	33
4. Perspektywy rozwoju pozorowania w ćwiczeniach taktycznych	34
ZAKOŃCZENIE	37
WYKAZ LITERATURY	38
ZAŁĄCZNIKI:	
Nr 1 - Plan konspekt przeprowadzenia ćwiczenia taktycznego. wklejka 1 po str.	40
Nr 2 - Schemat planu pozorowania przeciwnika. wklejka 2 po str.	40
Nr 3 - Schemat organizacji pozoracji	41
Nr 4 - Schemat łączności pozoracji	42
Nr 5 - Umowne znaki taktyczne stosowane przy opracowywaniu planu pozorowania przeciwnika	43
Nr 6 - Zestawienie typowych figur bojowych stosowanych do pozoracji pola walki w ćwiczeniach taktycznych	48

WSTĘP.

Treścią niniejszego skryptu jest próba ukazania istoty, celów, miejsca i zadań pozoracji pola walki organizowanej dla potrzeb ćwiczeń taktycznych. Należy obiektywnie stwierdzić, iż problematyka ta jest często-
kroć niedoceniana przez organizatorów ćwiczeń, sama zaś pozoracja pola walki prowadzona w sposób mało realny i szablonowy. Znaczący wpływ na takie podejście do problemów związanych z pozoracją pola walki mają w ostatnich latach względy ekonomiczne oraz niedocenywanie pozoracji jako jednego ze znaczących środków mających wpływ na osiaganie celów szkoleniowych prowadzonego ćwiczenia.

Uboga jest również literatura dotycząca tej problematyki, co również świadczy o marginesowym traktowaniu problemów pozoracji w procesie szkolenia wojsk. Ogranicza się ona głównie do kilku artykułów zamieszczonych głównie w latach siedemdziesiątych w Przeglądzie Wojsk Lądowych, Myśli Wojskowej oraz Wojskowym Przeglądzie Zagranicznym i Wojskowym Przeglądzie Technicznym. Są to jednak materiały traktujące tą problematykę w sposób wybiórczy i wycinkowy, a głównie w aspekcie praktyki.

Problematyka pozoracji pola walki nabiera szczególnego znaczenia dla słuchacza naszej akademii na drugim roku studiów podczas przygotowywania się do zajęć z przedmiotu Metodyka Szkolenia Operacyjno-Taktycznego. Na zajęciach tych eksponowana jest rola pozoracji w ćwiczeniach oraz ukazywana jej rola jako środka zabezpieczającego osiągnięcie celów szkoleniowych ćwiczenia. Wymaga to od słuchaczy solidnego i kompleksowego podejścia do studiowania problematyki pozoracji pola walki, a szczególnie w ćwiczeniach z wojskami. Niniejsze opracowanie jest pomyślane jako wypełnienie luki pomiędzy potrzebami procesu dydaktycznego, a istniejącym stanem opracowań i materiałów szkoleniowych.

Myślą przewodnią autora było usystematyzowanie i wyjaśnienie podstawowych pojęć związanych z problematyką pozoracji pola walki oraz stworzenie opracowania, które wprowadziłoby czytelnika w złożony proces

jej przygotowania i prowadzenia. Skrypt nie da gotowej odpowiedzi na pytanie jak zorganizować "wzorową" pozorację pola walki w konkretnym ćwiczeniu, bowiem takie ustalenia może zawierać jedynie zatwierdzona przez kompetentnych przełożonych instrukcja, powinien natomiast odpowiedzieć czytelnikowi na co należy zwrócić szczególną uwagę w procesie organizacji i prowadzenia pozoracji oraz ukazać mu ogólny tok przebiegu i treści tego procesu. Takie podejście do treści skryptu znalazło swoje odbicie w jego układzie, który wynika z konkretnych potrzeb procesu dydaktycznego uczelni oraz wytycznych przełożonych autora. Opracowanie przeznaczone jest głównie dla słuchaczy grup ogólnowojskowych kursów wojsk lądowych ASG WP jako pomoc w przygotowanie się do zajęć z Metodyki Szkolenia Operacyjno-Taktycznego, oraz przy opracowaniu prac kursowych i dyplomowych.

1. Istota, cel i zadania pozorowania pola walki.

1.1. Definicja, cele i zadania pozorowania pola walki.

"Pozorowanie pola walki^{1/} jest to zespół przedsięwzięć podejmowanych przez kierownictwo ćwiczenia w celu stworzenia warunków /sytuacji/ maksymalnie zbliżonych do rzeczywistości bojowej w ćwiczeniach taktycznych /operacyjnych/ zwłaszcza z wojskami. Pozorowanie pola walki zorganizowane zgodnie z zasadami pogłębłości i realizmu, umożliwi ćwiczącym wyobrażenie sytuacji taktycznej i działalności przeciwnika".^{2/}

Główne cele prowadzenia pozoracji pola walki w ćwiczeniach to:

- wytworzenie u ćwiczących wizji pełnego, kompleksowego obrazu przyszłego pola walki uwzględniającego możliwości stosowania broni klasycznej i masowego rażenia wraz ze wszystkimi skutkami ich działania, nowoczesną techniką bojową, zasady prowadzenia działań bojowych itp.
- wywołanie u ćwiczących odpowiednich doznań psychicznych, towarzyszących żołnierzowi na współczesnym polu walki /wynikające z zagrożenia, dużego zmęczenia, niewygody bytowania itp/.

1/ Często zamiennie do pojęcia pozoracji używane jest pojęcie imitacja, jest to błędne podejście, gdyż pojęcie imitacja jest pojęciem znaczeniowo węższym w stosunku do pojęcia pozoracji. "Zbiór podstawowych terminów i pojęć z metodyki szkolenia taktyczno-operacyjnego" /Warszawa 1985/ podaje następującą definicję imitowania: "Imitowanie - zespół przedsięwzięć realizowanych przez kierownictwo ćwiczenia lub specjalnie wyznaczane do tego pododdziały, mający wytworzyć u ćwiczących wizję określonego typu sprzętu /środka walki/. Imitowanie wchodzi w zakres szerszego działania jakim jest pozorowanie. Imitować można czołg, ogień km, działka, wybuch jądrowy, itp. Pozorować natomiast działanie płoż przeciwnika w natarciu.

2/ Leksykon Wiedzy Wojskowej. Warszawa.

Powyższe cele wyznaczają główne zadania, które może realizować pozoracja pola walki w ćwiczeniach.

Do zadań tych należy zaliczyć:^{1/}

- pozorowanie elementów ugrupowania bojowego przeciwnika oraz ich działania na polu walki w określonych sytuacjach bojowych;
- pozorowanie elementów ugrupowania wojsk własnych zabezpieczających /lub działających na korzyść/ działania ćwiczących;
- pozorowanie oddziaływania środków rażenia będących na wyposażeniu przeciwnika i wojsk własnych;
- pokazanie ćwiczącym skutków użycia nowoczesnych środków rażenia /rejonu porażenia itp./;
- pokazanie ćwiczącym współczesnego pola walki;
- zakłócanie planowej działalności ćwiczących /stosowanie zakłóceń radio elektronicznych, maksymalne utrudnianie działań, itp./

Ponieważ każde działania bojowe /a więc również i te prowadzone podczas ćwiczeń/ możemy przyrównać do dwustronnej gry logicznej prowadzonej przy użyciu określonych sił i środków, działanie pozoracji pola walki w pewnym zakresie jej działania możemy rozpatrywać jako działanie strony przeciwnej w stosunku do uczestników ćwiczenia. Stąd też należy prowadzić nieprzewidziane zakłócenia wszelkiej działalności ćwiczących wojsk, dowództw, i sztabów.^{2/} Niektórzy autorzy wysnuwają tezę iż: "im więcej takich nieprzewidzianych zakłóceń występuje w czasie ćwiczeń, tym ćwiczenia należy uznać za bardziej udane, zwłaszcza jeżeli zakłócenia

1/ Wykonanie całej listy poniższych zadań oraz zakresu każdego z nich zależeć będzie głównie od rozmachu i złożoności ćwiczenia a także od jego szczebla i rodzaju.

2/ Znaczenie tej grupy przedsięwzięć pozoracji rośnie wraz ze wzrostem znaczenia problematyki WRE w działaniach bojowych.

te zostały przewyżnione. Wojna bowiem powoduje maksymalne zakłócenia i do takiej wojny trzeba się przygotować".^{1/}

Każde realizowane zadanie pozoracji pola walki powinno odpowiadać następującym wymaganiom:

- uczyć właściwego zachowania na polu walki;
- umożliwić ocenę przygotowania do działań oraz wyszkolenia ćwiczących;
- stworzyć odpowiednią atmosferę pola walki oddziałyującą w sposób naturalny na psychikę ćwiczących.

Właściwie zorganizowane i prowadzone pozorowanie pola walki w. ćwiczeniu powinno oddziaływać nie tylko na pojedynczych żołnierzy mających bezpośrednią styczność z grupami pozoracji, ale również w sposób pośredni na ćwiczące dowództwa i sztaby.

1.2. Elementy składowe pozoracji pola walki.

Rozpatrując pozorację pola walki pod kątem realizacji wyżej wymienionych celów i zadań możemy wyodrębnić w niej następujące elementy składowe:

- pozorację ogniową;
- pozorację działania przeciwnika i wojsk własnych;
- pozorację deformacji terenu;
- pozorację tzw. "efektów specjalnych".

Pozoracja ogniowa jest to imitowanie ognia wszelkich środków walki wojsk własnych i przeciwnika, a więc broni strzeleckiej, artylerii, wozyw bojowych, lotnictwa, środków ppanc, itp.

Pozoracja działania przeciwnika i wojsk własnych. Jest to imitacja elementów ugrupowania bojowego oraz wszelkich rodzajów ich oddziaływania /z wyjątkiem ogniowego/. W tej grupie przedsięwziąć w zależności od po-

^{1/} Z. Paleski, Psychologiczne aspekty pozorowania pola walki. PWL 6/71 s. 161-162.

trzeb, wynikających z celów i zagadnień szkoleniowych ćwiczenia pozoruje się najczęściej:

- elementy ugrupowania bojowego przeciwnika /stanowiska dowodzenia, kolumny na postoju, pododdziały w rejonach ześrodkowania, punktach oporu, na stanowiskach ogniowych, itp./;
- elementy ugrupowania wojsk własnych zabezpieczające wejście do walki ćwiczących /pododdziały będą w styczności, stanowiska ogniowe artylerii, środków OPL, stanowiska dowodzenia, obiekty tyłowe, itp./
- wszelki manewr wykonywany przez te elementy /ruch kolumn, zmiana stanowisk ogniowych, zajmowanie rejonu lub jego opuszczanie, rozwijanie na rubieżach, itp./;
- prowadzenie działań bojowych przez elementy ugrupowania bojowego wojsk własnych i przeciwnika /natarcie, działania obronne, działania opóźniająco-odwrotowe, itp./.

W ramach pozoracji "deformacji"^{1/} terenu najczęściej wykonuje się:

- pozorowaną rozbudowę inżynierską rejonów i punktów oporu przeciwnika i wojsk własnych;
- pozorowane pola minowe wszelkiego typu /tradycyjne i narzutowe/ oraz doraźnie ustawiane pojedyncze miny i grupy min;
- wszelkie pozorowane zapory inżynierskie, zawały, barykady, itp.^{2/};

- 1/ Jako "deformację" terenu autor rozumie skutki ingerencji walczących stron w naturalny wygląd terenu, a więc zmiany dokonane w nim w czasie prowadzenia walki lub podczas jej przygotowania. W takim ujęciu "deformacją" terenu będzie spalony las w wyniku użycia środków zapalających, zniszczony most, ale również lej po wybuchu pocisku, ustawione pole minowe, zapory inżynierskie itp.
- 2/ Ze względu na szczupłość sił i środków jakimi dysponuje pozoracja pola walki takie przedsięwzięcia jak rozbudowa inżynierska, ustawienie pól minowych i zapór z konieczności będzie wykonywane w ograniczonym w stosunku do obowiązujących norm i zasad zakresie. Pełne i zgodne z obowiązującymi normami wykonanie powyższych elementów może być dokonane jedynie na najważniejszych ściśle określonych kierunkach w celu przerobienia określonych wąskich zagadnień szkoleniowych np. pokonywania pola minowego, przekraczania wężła zapór inżynierskich itp.

- zniszczone obiekty terenowe /mosty, odcinki dróg, budynki, itp./;
- rejonny porażenia bronią klasyczną i masowego rażenia /z wykorzystaniem makiet tarcz i manekinów/;
- zniekształcenia terenu /ślady/ po użyciu środków trujących, zapalających oraz broni jądrowej;

Jako ostatni element pozoracji wyróżniamy tzw. "efekty specjalne" pozoracji, zaliczamy do nich następujące przedsięwzięcia:

- stosowanie środków zapalających, zapór ogniowych oraz pożarów;
- stawianie wszelkiego rodzaju dymów;
- stosowanie efektów dźwiękowych /krzyki, jęki rannych, odgłosy strzałów, komendy w obcych językach, itp./;
- stosowanie ćwiczebnych środków trujących lub ich imitacji;
- stosowanie makiet i modeli uzbrojenia i sprzętu przeciwnika oraz jego umundurowania porzuconych na polu walki;
- stosowanie dokumentów osobistych żołnierzy, fragmentów map i dokumentów bojowych, itp.;
- stosowanie atrap umożliwiających upodobnienie sylwetek etatowego sprzętu do sylwetek sprzętu bojowego przeciwnika ;
- odpowiednią charakterystykę manekinów i makiet rozbitego sprzętu szczególnie umieszczonych w rejonach porażenia, w celu wywołania odpowiedniego oddziaływania psychicznego na ćwiczących;
- stosowanie środków WRE do utrudniania działań ćwiczącym.

1.3. Ogólne zasady pozorowania pola walki.

Obserwacja przez autora szeregu ćwiczeń oraz prowadzone przez niego rozmowy ze słuchaczami uczestniczącymi jako organizatorzy lub wykonawcy pozoracji w ćwiczeniach pozwalają wysnuć wniosek, że właściwie zaplanowana, zorganizowana i przeprowadzona pozoracja powinna być oparta o przestrzeganie określonych zasad gwarantujących zachowanie wysokiego poziomu oraz osiągnięcia dużego efektu szkoleniowego.

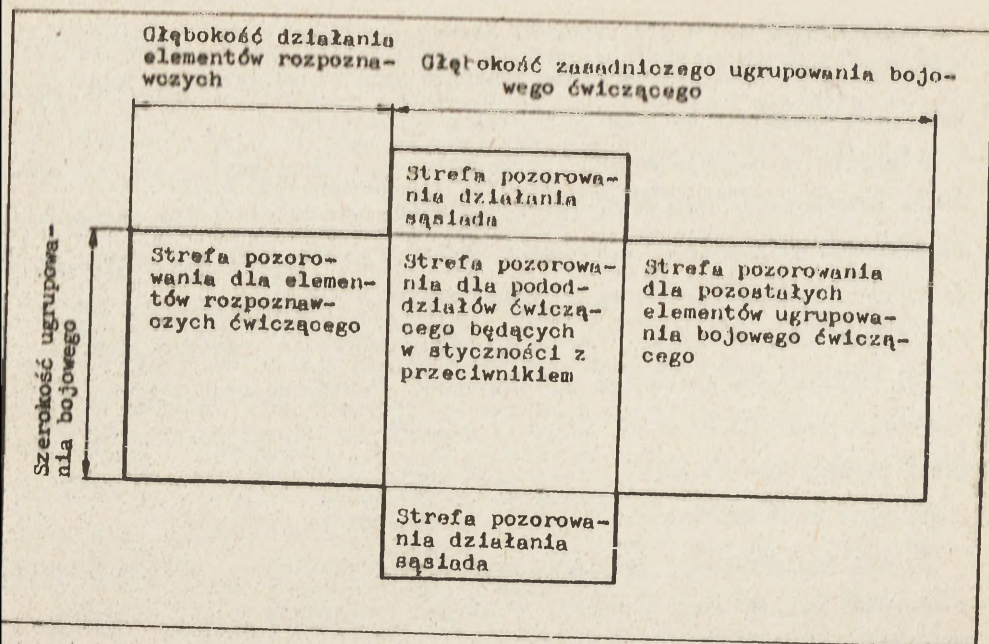
Do zasad tych można zaliczyć: 1/

- zasadę realizmu stworzonych sytuacji;
- zasadę dynamicznego działania pozoracji;
- zasadę ciągłości działania pozoracji;
- zasadę zaskakującego działania pozoracji;
- zasadę elastyczności pozoracji;
- zasadę widowiskowości pozoracji;

Zasada realizmu stworzonych sytuacji. Działanie pozoracji powinno odzwierciedlać rzeczywisty charakter działań bojowych czy też zjawisk występujących na współczesnym polu walki. Jego obraz powinien być zbudowany w oparciu o aktualny stan wiedzy na temat organizacji, wyposażenie, sposoby działania potencjalnego przeciwnika oraz skutki użycia przez walczące strony określonych środków rażenia. W stosowaniu tej zasady należy widzieć pewną formę zabezpieczenia przed zbyt dużym popuszczeniem wodzów fantazji przy organizacji i działaniu pozoracji pola walki. Pozorowane sytuacje i działania choćby najbardziej zaskakujące powinny być zgodne z zasadami działania przeciwnika i jego możliwościami, oraz uwzględniać warunki terenowe w jakich są inscenizowane. Ważnym elementem tej zasady jest zachowanie właściwej głębokości obszaru, w którym prowadzone są działania pozoracji. Obraz tego obszaru przedstawia rysunek nr 1.

Zasada dynamicznego działania pozoracji. Należy przez to rozumieć utrzymanie wysokiego tempa działania pozoracji. Należy w miarę możliwości unikać wszelkiej stagnacji w działaniach pozoracji, przywiązania jej do konkretnych punktów terenu. Pozorując przykładowo obronę przeciwnika

1/ Należy tu zaznaczyć, że są to zasady specyficzne dotyczące ściśle pozoracji pola walki w ćwiczeniu. Oprócz tych zasad pozoracja jak każde zorganizowane działanie powinna przestrzegać ogólnych zasad sprawnego działania takich jak np. celowość, ekonomiczność, itp.

Rys. nr 1. Struktura obszaru działania pozoracji pola walki.

w punkcie oporu powinniśmy przewidzieć nie tylko prowadzenie walki ogniowej przez obsadę tego punktu, ale również i możliwość wykonania przez jego załogę kontrataku czy odskok na kolejną rubież obrony. Wiąże się to z zapewnieniem odpowiedniej ruchliwości pododdziałom i grupom pozoracji/głównie poprzez odpowiednie nasycenie środkami transportowymi/. Zachowanie tej zasady stwarza obraz znacznie większej ilości sił, niż te którymi pozoracja dysponuje w rzeczywistości. Zmusza też ona ćwiczących do szybszego reagowania /na wszystkich szczeblach dowodzenia/ na zmieniającą się na polu walki sytuację.

Zasada ciągłości działania pozoracji. Jest to oddziaływanie pozoracji na ćwiczących od momentu zajęcia rejonu wyjściowego do ćwiczenia do chwili zakończenia ćwiczenia. Ciągłe oddziaływanie pozoracji na ćwiczących zmusza ich bowiem do napięcia psychicznego, zachowania stałej gotowości do prowadzenia działania, solidnej organizacji i prowadzenia roz-

poznania i obserwacji pola walki i przeciwnika. Wymaga też częstokroć szukania wiadomości o przeciwniku. Zachowanie tej zasady ma również wpływ na sposób kierowania przez ćwiczące sztaby podległymi wojskami, uczy podejmowania w ograniczonym czasie decyzji itp.

Działaniem pozoracji powinno być objęte całe ugrupowanie bojowe i elementy rozpoznawcze ćwiczącego /z zachowaniem zasady ciągłości działania/. Jednoczesne działanie we wszystkich strefach przedstawionych na rys.nr 1 powoduje odczuwanie w ćwiczących pododdziałach stałego realnego zagrożenia atakami przeciwnika, zmusza ich do prowadzenia rzetelnej obserwacji, utrzymuje w gotowości do likwidacji skutków uderzeń itp. Działanie takie powoduje również napływ informacji do ćwiczących sztabów z wielu źródeł równocześnie, co powoduje konieczność ich szybkiej oceny i selekcji oraz odpowiedniej reakcji na zaistniałą sytuację.

Zasada zaskakującego działania pozoracji. Pozostaje w ścisłym związku z zasadami wymienionymi powyżej. Przez jej realizację należy rozumieć odejście od wszelkich schematów działania przeciwnika.^{1/} Wielkie pole do popisu ma tutaj wyobraźnia i fantazja dowódców pododdziałów i grup pozoracji. Stosowanie tej zasady wiąże się również ściśle z odpowiednim wykorzystaniem właściwości terenu /szczególnie zaś maskujących/.

Zasada elastyczności pozoracji. Podstawą działania pozoracji jest opracowany wcześniej plan. Należy jednak uwzględnić w nim pewien margines swobody dla dowódców grup pozoracji wynikający z konieczności dostosowania się do realnego działania ćwiczących nie zawsze możliwego do przewidzenia oraz w celu wykorzystania błędów jakie ćwiczący mogą popełniać

^{1/} Należy przez to rozumieć nie odejście od obowiązujących przeciwnika regulaminów i zasad działania lecz odejście w realizowanych decyzjach od działań szablonowych, wyzwalanie inicjatywy dowódców grup pozoracji oraz walkę ze stereotypami działań związanych z konkretnymi miejscami na poligonie /przykładowo jak kontratak to na poligonie tylko i z tej rubieży i w takim to kierunku itp./.

podczas prowadzenia działań bojowych. Zachowanie takiego marginesu swobody umożliwi dostosowanie pozoracji do każdej decyzji podjętej przez ćwiczących, a więc jej elastyczność. Elastyczność zaś pozoracji pozwala na jej lepsze dostosowanie do aktualnej sytuacji taktycznej, a co za tym idzie zwiększenie realizmu ćwiczenia oraz podniesienie efektywności szkolenia ćwiczących.

Zasada widowiskowości pozoracji. Zasada ta ma ogromny wpływ na psychiczną sferę ćwiczących stanów osobowych. Nie wystarczy w sposób realistyczny pokazać rejon porażenia z rozbitymi wozami bojowymi i zwłokami ich załóg, czy kontratak kompanii czołgów przeciwnika. Przedsięwzięcia te muszą być dodatkowo starannie wyreżyserowane, spowodować u ćwiczących obraz grozy współczesnego pola walki, a jednocześnie przezwyciężenie instynktownych zahamowań pojedynczych żołnierzy przy zetknięciu się z ogniem, środkami toksycznymi itp. Stąd też wskazane jest szerokie stosowanie w działaniach pozoracji środków zapalających, dymów, efektów akustycznych, szokujących efektów wizualnych itp.^{1/}

2. Pozorowanie pola walki w ćwiczeniach taktycznych z wojskami.

2.1. Zadania, siły i środki pozorowania pola walki.

Zadania pozoracji pola walki w taktycznym ćwiczeniu z wojskami każdorazowo będą zależne od:

- tematu ćwiczenia;
- celów szkoleniowych ćwiczenia;
- zagadnień szkoleniowych przewidzianych do przerobienia w ćwiczeniu.

Najczęściej zadania te sprowadzają się do:

1. Zainscenizowania działań bojowych prowadzonych przez przeciwnika,

^{1/} Szereg interesujących propozycji w tym zakresie zawiera książka R.B. Rigga - Realizm w szkoleniu armii amerykańskiej. Warszawa 1959.

wojska własne będące w styczności oraz sąsiadów ćwiczącego. Należy rozumieć to bardzo szeroko, gdyż będzie tu chodziło o pokazanie odpowiednich elementów ugrupowania bojowego i ich działania na polu walki oraz pokazanie oddziaływania ogniowego prowadzonego przez te elementy ugrupowania.

2. Zapoznanie i oswojenie ćwiczących z widokiem, sylwetkami oraz oznakowaniem sprzętu bojowego potencjalnego przeciwnika.
3. Pokazanie ćwiczącym skutków użycia różnorodnych środków walki. Będą to obrazy rejonów porażenia bronią klasyczną i jądrową, strefy skażeń promieniotwórczych i środkami trującymi, leje po wybuchach pocisków, min, rozbite lub uszkodzone egzemplarze sprzętu bojowego wojsk własnych i przeciwnika itp.
4. Wykonanie wszelkiego rodzaju elementów rozbudowy inżynieryjnej, zapór, pól minowych itp. urządzeń, z jakimi mogą się spotkać ćwiczący podczas walki z potencjalnym przeciwnikiem.
5. Oddziaływanie na psychikę ćwiczących stanów osobowych /inscenizacje szokujących scen mogących zaistnieć na polu walki, stosowanie efektów wizualnych i dźwiękowych itp./.

Pozoracja pola walki w ćwiczeniach taktycznych z wojskami realizowana jest najczęściej przez pododdziały ogólnowojskowe i rozpoznawcze wzmocnione pododdziałami specjalistycznymi /inżynieryjno-saperskimi, chemicznymi, łączności, itd./. Liczebność i skład tych pododdziałów zależy od:

- szerokości tego ćwiczenia;
- rodzaju ćwiczenia /jedno lub dwustronne/;
- tematu, celów i zagadnień szkoleniowych ćwiczenia.

Analizując liczebność pozoracji wyznaczonej do ćwiczeń taktycznych w ostatnich latach, można przyjąć, że waha się ona w przypadku pododdziałów ogólnowojskowych od plp do 1 - 2 kp wzmocnionych 1 - 2 plcz.

Z pośród pododdziałów specjalistycznych do takich ćwiczeń wyznaczano: dr do pl sap; 1-2 drsrk do plchem; plr do kr do kspec itd. Im wyższy szczebel ćwiczenia i im bardziej złożona jego problematyka tym liczniejsza pozoracja i tym większe wzmocnienie pododdziałami specjalistycznymi. Najliczniej reprezentowana jest pozoracja w jednostronnych ćwiczeniach z wojskami.^{1/}

Pozoracja aby sprawnie wypełnić stywiane przed nią zadania powinna być wyposażona lub dysponować odpowiednimi środkami materiałowymi lub dysponować odpowiednimi środkami materiałowymi, należy do nich zarówno etatowy sprzęt; uzbrojenie i wyposażenie pododdziałów przeznaczonych do pozoracji oraz dodatkowe środki służące wykonaniu określonych przedsięwzięć związanych z imitacją określonych sytuacji na polu walki. Potocznie środki te nazywa się środkami pozoracji pola walki /petardy, amunicja ćwiczebna, środki pirotechniczne, itp./.

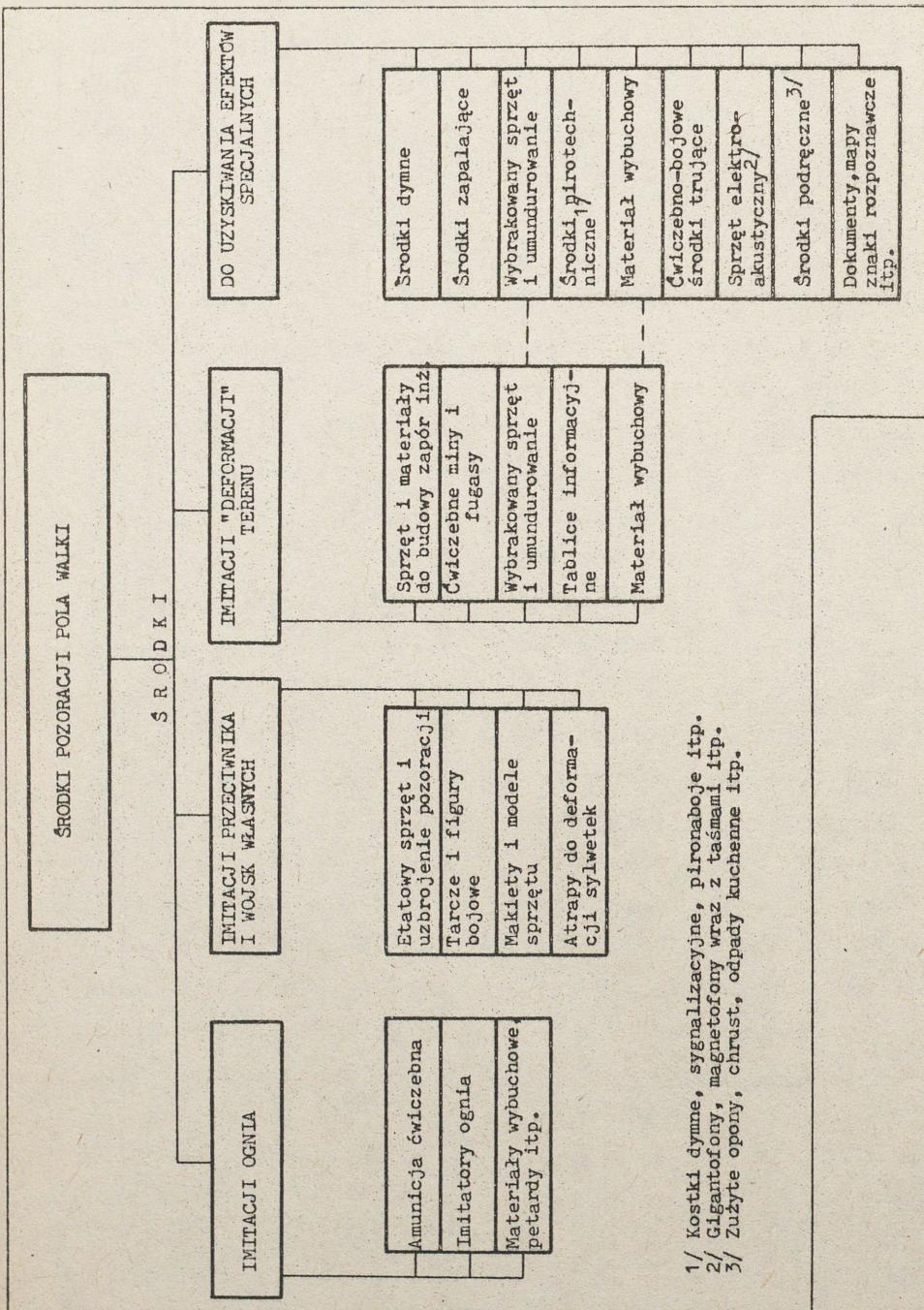
Ogólnie środki materiałowe służące do zobrazowania pozorowanego pola walki i sytuacji na nim zachodzących możemy podzielić na grupy, które przedstawia rysunek nr 2.

Środki imitacji ognia nie wymagają omówienia i żadnego komentarza. Cel i sposób ich wykorzystania jest jasny i oczywisty.

Środki imitacji przeciwnika i wojsk własnych jest to ta grupa środków, która służy do pokazania elementów ugrupowania bojowego przeciwnika oraz wojsk własnych zabezpieczających działanie ćwiczących. Służyć temu będą wszelkiego rodzaju tarcze, figury bojowe oraz makłady, etatowy sprzęt i uzbrojenie upodobnione przy pomocy odpowiednich atrap do typowego sprzętu będącego na wyposażeniu potencjalnego przeciwnika.

Środki imitacji "deformacji" terenu jest to grupa środków umożliwiająca pokazanie wszelkich zniekształceń terenu powstałych w wyniku toczącej się walki lub podczas jej przygotowywania. Będą to więc materiały

^{1/} W ćwiczeniach dwustronnych pozoracja przyjmuje jedynie część zadań strony przeciwnej.

- 1/ Kostki dymne, sygnalizacyjne, pionaboje itp.
- 2/ Gigantofony, magnetofony wraz z taśmami itp.
- 3/ Zużyte opony, chrust, odpady kuchenne itp.

Rys. nr 2. Podział środków pozoracji pola walki.

i sprzęt do budowy pozorowanych zapór inżynieryjnych, pól minowych, czy rozbudowy inżynieryjnej terenu.

Środki do uzyskiwania "efektów specjalnych" w ćwiczeniu, są to środki służące do zapewnienia odpowiedniej widowiskowości prowadzonej pozoracji, pokazania grozy i szokujących efektów współczesnego pola walki. Najczęściej środki z tej grupy występują łącznie ze środkami zaliczonymi do pozostałych grup. Zaliczamy do nich całą gamę środków materiałowych często znacznie się od siebie różniących, a więc będą to np. wzorcowe dokumenty lub fragmenty map odpowiednio spreparowane /pokrwawione, nadpalone/ umieszczone przy manekinach imitujących zwłoki poległych; sprzęt elektroakustyczny umożliwiający generowanie pewnych wybranych odgłosów pola walki /krzyki, jęki, warkot silników, itp./; środki pirotechniczne w postaci np. kostek dymnych sygnalizujących odpalenie miny, zapalnika itp., a także środki zapalające dymne, trujące, itp.

Przedstawiony podział jest bardzo umowny i stanowi tylko pewną próbę systematyzacji środków używanych do realizacji zadań pozorowania pola walki. Szereg środków można zaliczyć do różnych grup w zależności od tego do czego będą wykorzystywane np. materiał wybuchowy można traktować jako środek imitacji ognia /imitacja wybuchów pocisków/, środek imitacji terenu /wykonanie lejów, wykopów, itp./, oraz środek do uzyskania "efektów specjalnych" /pokazanie momentu wjechania pojazdu na minę, czy trafienia pociskiem/.

Zaleca się szerokie stosowanie środków podręcznych jak np. chrust, zużyte opony, odpady kuchenne lub z rzeźni itp. Środki te z jednej strony poprawiają bilans ekonomiczny organizowanego pozorowania, a z drugiej umożliwiają bardziej realistyczne przygotowanie niektórych elementów pozoracji /np. rejonu porażenia bronią jądrową itp./.

2.2. Sposoby pozorowania wybranych elementów pola walki.

Sposoby pozorowania pola walki można rozpatrywać z różnych punktów widzenia, w skrypcie omówione zostały wymogi jakim powinno podlegać pozorowanie wybranych sytuacji lub elementów składających się na współczesne pole walki. Z powodu niewielkiej objętości skryptu autor zwrócił uwagę jedynie na zasadnicze i najważniejsze momenty tej problematyki uważając, że szczegóły dotyczące pozoracji tych elementów można znaleźć w różnego rodzaju publikacjach^{1/}.

2.2.1. Pozorowanie wojsk własnych w styczności.

Stosuje się w przypadku, gdy ćwiczące pododdziały będą nacierać z rejonu położonego w głębi lub też zachodzi konieczność przeciwdziałania elementu luzowania wojsk. Pozorowanie wojsk własnych w styczności będzie polegało na przedstawieniu odpowiednich elementów ugrupowania bojowego, rozbudowy inżynieryjnej itp. występujących w pasie przegrupowania i na rubieży wejścia do walki ćwiczącego. Pozoruje się takie elementy jak stanowiska dowodzenia i obiekty tyłowe, stanowiska ogniowe artylerii i środków plot., rejon rozmieszczenia pododdziałów, kolumny na postoju itp. Obowiązkowo należy pokazać pododdziały pierwszorzutowe znajdujące się na linii styczności, obsadzone przez nich punkty oporu i stanowiska ogniowe itp. Działania tych dokonuje się szeroko wykorzystując tarcze i figury bojowe oraz wszelkiego rodzaju makiety wozów bojowych i sprzętu technicznego.

2.2.2. Pozorowanie obrony przeciwnika.

Wykonuje się poprzez pokazanie punktów oporu na przednim skraju i kolejnych rubieży oporu. Do tego celu oprócz wyznaczonych grup pozoracji winno się szeroko wykorzystywać wszelkiego rodzaju makiety i figury bojowe sprzężone z całą gamą imitatorów ognia. Należy pokazać rozbu-

1/ Należą do nich artykuły: E. Frącko - 'Aka - System pozoracji ogniowej WPT 5/74; Vogelsanga - Pozorowanie ześrodkowania ognia artylerii w czasie ćwiczeń WPZ 4/76; Gmurra - Pozorowanie sprzętu bojowego przy pomocy makiet PWL 5/75; Środki pozorowania desantu c. d. str. 19.

dowę inżynierską punktów oporu, systemy kompleksowych zapór i pól minowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na eksponowanie systemu obrony ppanc. przeciwnika. Na rubieżach obrony w głębi ugrupowania przeciwnika należy przewidzieć pokazanie kontrataków. Do pozorowania obrony wykorzystuje się najczęściej pododdziały piechoty wzmocnione elementami wojsk inż. oraz pododdziałami czołgów.

2.2.3. Pozorowanie wykonania ataku przez przeciwnika.

Do tego celu wykorzystuje się najczęściej pododdziały piechoty i czołgów wzmocnione elementami wojsk inż. i chem. Działania te należy organizować w taki sposób aby ćwiczący obserwując przeciwnika byli w stanie określić ilość atakujących sił. Można to osiągnąć poprzez oznaczenie szerokości odcinka, na którym przeciwnik dokonuje ataku oraz wprowadzenie pewnych umowności np. jeden zaobserwowany czołg oznacza plcz przeciwnika, jeden zaobserwowany wóz bojowy piechoty plp itd. Ustalenia te winny być dokonane przed ćwiczeniem i doprowadzone do całego stanu osobowego ćwiczących. Uzyskać można w ten sposób odpowiedni obieg informacji o sytuacji na polu walki pomiędzy ćwiczącymi pododdziałami i sztabami. Należy położyć nacisk na realne zachowanie się atakujących pododdziałów przeciwnika /prowadzenie przez nich ognia, wykorzystanie terenu, zachowanie odpowiedniego szyku bojowego itp./. Należy również pozorować skutki oddziaływania ogniowego ćwiczących /sygnalizowanie trafień wozów bojowych, wyłączanie części atakujących z walki itp./ tak aby nastąpiła odpowiednia korelacja pomiędzy np. nieświadomymi stratami a załamaniem ataku.

c.d. ze str 18 - powietrznego WPT/4/76; M.Świątnickiego - Pozorowanie pola walki środkami wojsk chemicznych, PWL 5/62; Pytki - Niektóre zagadnienia związane z pozorowaniem nieprzyjaciela w procesie szkolenia taktycznego, PWL 3 i 4/67.

2.2.4. Pozorowanie działania przeciwnika w głębi ugrupowania wojsk własnych.

Do tego celu wykorzystuje się najczęściej pododdziały rozpoznawcze wzmocnione elementami wojsk inżynierskich i chemicznych oraz niewielkimi pododdziałami piechoty. Pozoracja takich działań polega przede wszystkim na "przeszkadzaniu" ćwiczącym w swobodnym przejściu do pościgu po przełamaniu pierwszej rubieży obrony przeciwnika. Sprowadzają się więc one do pozorowania zasadzek, ataków lotnictwa i śmigłowców panc. przeciwnika, zawał i pól minowych na drogach, pojedynczych punktów oporu przy charakterystycznych obiektach obrony kolejnych dogodnych rubieży terenowych itp. Szczególną uwagę należy zwrócić na dynamiczny charakter takich działań oraz odpowiednie wykorzystanie terenu.

2.3. Dokumentacja ćwiczenia dotycząca pozoracji i tok jej obracowania.

2.3.1. Dokumentacja pozoracji.

Zasadniczym dokumentem dotyczącym problematyki pozoracji pola walki w ćwiczeniu jest "Plan pozorowania pola walki"^{1/}.

Plan pozorowania pola walki jest to dokument graficzny przedstawiający skład, zadania oraz sposób działania sił i środków przeznaczonych do pozorowania pola walki oraz stanowiący podstawę do kierowania działaniami tych sił^{2/}.

Celem opracowania tego dokumentu jest zapewnienie sprawnego przebiegu pozoracji pola walki w prowadzonym ćwiczeniu. Ma to bardzo istotne znaczenie dla osiągnięcia założonych celów szkoleniowych szczególnie w ćwiczeniach z wojskami. Opracowuje się go na podstawie usta-

1. W myśl obowiązujących w chwili obecnej instrukcji dokument ten nosi nazwę "Plan pozorowania przeciwnika".

2. Zbiór podstawowych terminów metodyki ogólnowojskowych ćwiczeń taktycznych, Warszawa 1985, str. 20.

leń zawartych w planie przeprowadzenia ćwiczenia oraz wytycznych udzielonych autorowi /zespółowi autorskiemu/ przez kierownika ćwiczenia. Cel opracowania tego dokumentu narzuca więc wymogi co do jego treści. Powinien on zawierać wszystkie niezbędne dane, ustalenia i kalkulacje, które mogą być potrzebne w procesie kierowania pozoracją pola walki. Dokument ten powinien zawierać następujące dane^{1/}:

- skład pozoracji i jej podział na grupy;
- zadania poszczególnych grup pozoracji, rejon, czas i kolejność ich działania;
- rejonny rozmieszczenia grup pozoracji oraz drogi ich przegrupowania;
- podział środków pozoracji oraz przydzielonego sprzętu;
- sygnały dowodzenia i organizację łączności pozoracji;
- zadania i ogólny kierunek działań ćwiczących pododdziałów /oddziałów, ZT/;
- rejonny imitacji stref skażeń, punktów oporu itp. nie obsadzonych grupami pozorującymi;
- ogólne zasady bezpieczeństwa /szczególnie w ćwiczeniu ze strzelaniem/;

Plan pozorowania przeciwnika sporządza się najczęściej na mapie o dużej skali /1:25.000; 1:50.000/. Czasami wykonuje się go w postaci szkicu z zachowaniem odpowiedniej skali w terenie. Plan zatwierdza kierownik ćwiczenia, a podpisuje pomocnik kierownika ćwiczenia do spraw pozorowania przeciwnika. Dokument ten wykonuje się według potrzeb od szczebla ćwiczenia pułkowego wzwyż. W ćwiczeniach batalionowych powyższą problematykę ujmuje się w opracowywanym planie - konspekcie przeprowadzenia ćwiczenia. Przykładowe warianty rozwiązań takich dokumentów zawiera-

^{1/} W chwili obecnej treść tego dokumentu reguluje Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktycznych. Warszawa 1976.

ją załączniki 1 i 2. Omówimy teraz elementy składowe planu pozorowania przeciwnika.

Skład pozoracji i jej podział na grupy. Wymienia się tu wszystkie pododdziały przeznaczone do działania jako pozoracja pola walki w ćwiczeniu. Ich podział organizacyjny na odpowiednie grupy przedstawia się najczęściej w postaci schematu /załącznik 3/.

Dokonując podziału pododdziałów pozoracji na grupy należy pamiętać aby zadania przewidziane dla poszczególnych grup korespondowały z zadaniami jakie wykonują na polu walki pododdziały tego typu tzn. pododdziały piechoty i czołgów prowadziły natarcie lub obronę, pododdziały wojsk inżynieryjnych zniszczenia lub rozbudowę inżynieryjną itp.

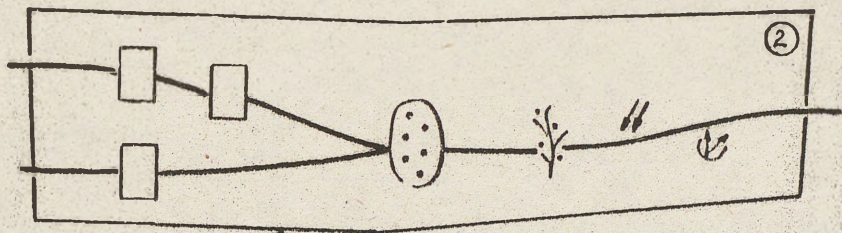
Podziału pozoracji na grupy należy również dokonywać z takim wyliczeniem, aby w miarę możliwości poszczególne grupy prowadziły działanie tego samego rodzaju przez cały czas trwania ćwiczenia. Należy również unikać takiego planowania działań poszczególnych grup, które wymaga zmiany oznakowania ludzi i sprzętu wchodzącego w ich skład.

Zadania poszczególnych grup pozoracji - rejon, czas i kolejność ich działania. Dane te przedstawia się najczęściej w sposób graficzny przy pomocy umownych znaków taktycznych /załącznik 5/. Podaje się również granice rejonu, w którym działać ma grupa oraz czas jej działania. Przykład rozwiązania graficznego tego elementu przedstawia rysunek nr 3.

Ustalając czas działania grupy pozoracji w danym rejonie należy uwzględnić pewien margines bezpieczeństwa związany z opóźnieniem lub przyspieszeniem wykonywanych przez ćwiczących zadań bojowych.

Rejony rozmieszczenia grup pozoracji oraz drogi ich przegrupowania.

Podaje się tu rejony wyjściowe oraz rejony ześrodkowania pododdziałów pozoracji pola walki, w tym przypadku gdy zachodzi konieczność usunięcia grup pozorujących z rejonu ćwiczenia /np. na okres strzelania/. Dla potrzeb pozoracji powinny być również określone i zastrzeżone drogi

Grupa nr 23 od 4.30 do 6.30. 26.05

- Pozoruje: - ataki lotnictwa przeciwnika;
 - zasadzki;
 - zawały;
 - narzutowe pole minowe;
 - zniszczony odcinek drogi;
 - nawały ogniowe artylerii.

Rys. nr 3. Sposób przedstawienia rejonu działania i zadań grupy pozoracji.

umożliwiający szybkie przerzucanie sił i środków poszczególnych grup pozoracji do kolejnych rejonów działania.

Podział środków pozoracji oraz przydzielonego sprzętu i limitów. Dane te opracowuje się najczęściej w postaci tabeli, wzór której zawiera rysunek zamieszczony poniżej.

Lp.	Rodzaj środka /sprzętu, limitu/	Pododział		Ogółem	Uwagi
		Nr 1	Nr 2		
		Grupa pozoracji Nr:			
		11	21		

Rys. 4. Wzór tabeli zawierającej dane o podziale środków pozoracji na poszczególne grupy

W tabeli uwzględnia się wszystkie najistotniejsze środki i materiały służące do pozoracji pola walki, oraz ich rozdział na poszczególne elementy organizacyjne pozoracji. Informacje potrzebne do opracowania tabeli czerpie się z planu przeprowadzenia ćwiczenia /limity/ oraz odpowiednich norm i tabel należności. Podstawą rozdziału środków pozoracji na poszczególne grupy jest przede wszystkim ilość i rodzaj wykonywanych przez te grupy zadań podczas pozorowania pola walki w ćwiczeniu.

Sygnaly dowodzenia i organizacja łączności pozoracji. Dane te zawierają zestaw sygnałów wykorzystywanych do kierowania działaniem pozoracji oraz najistotniejsze sygnały dotyczące działania ćwiczących wojsk np.: "Zatrzymać nacierające pododdziały", "Przerwać ogień", "Wszyscy stój" itp. Sygnały te przedstawia się najczęściej w tabeli wzór której zawiera poniższy rysunek.

Lp.	Treść sygnału	Sygnał	
		Radiowy	Wzrokowy

Rys. 5. Wzór tabeli zawierającej sygnały kierowania pozoracją pola walki

Organizację łączności przedstawia się w typowej tabeli, wzór której przedstawia załącznik 4. Organizowana łączność powinna zabezpieczyć wymianę informacji w relacjach:

- kierownik ćwiczenia - pomocnik kierownika ds. pozorowania;
- pomocnik kierownika ds. pozorowania - dowódcy pododdz.pozoracji;
- dowódca pododdziału pozoracji - dowódcy grup;
- dowódca grupy - dowódcy podgrup.

Zadania i ogólny kierunek działań ćwiczących pododdziałów

/oddziałów, ZT/. Informacje te podaje się na mapie w postaci zaznaczenia dróg przewidzianych do przegrupowania się ćwiczących oddziałów /pododdziałów/, rysowania ogólnych kierunków prowadzenia działań bojowych, rubieży rozwinięcia wojsk, rejonów ześrodkowań itp.

Ułatwia to w znacznym stopniu wybór rejonów działania dla poszczególnych grup pozoracji oraz dobranie właściwych elementów pozoracji do tych rejonów.

Rejony imitacji. Określa się i przedstawia na mapie te rejony, w których pozorowanie prowadzone jest przy pomocy takich środków jak tarcze i figury bojowe, makiety sprzętu, imitatory /np. ognia broni maszynowej, tablice oznakujące ^{1/} itp.

Ogólne zasady bezpieczeństwa. Są szczegółowo opracowane w poszczególnych okręgach wojskowych, sztabach ZT oraz na szczeblu centralnym. Doprowadza się je do wiadomości całego stanu osobowego ćwiczących przed ćwiczeniami. /Dokumentuje się to najczęściej odpowiednimi listami z podpisami/. Na opracowany plan rysowuje się jedynie rubieżę bezpieczeństwa wymaganą przy użyciu materiału wybuchowego i niektórych środków pozoracji /np. ładunków imitujących wybuch jądrowy, zapór nadpalmowych itp./. Należy również określić i ująć w planie zasady bezpieczeństwa związane z usunięciem pozoracji z rejonu ćwiczenia na czas strzelania /rejony zbiórki, sygnały powiadamiania, drogi marszu itp./.

Oprócz danych zawartych w planie pozorowania pola walki, informacje dotyczące problematyki pozorowania mogą być zawarte w następujących dokumentach:

- planie przeprowadzenia ćwiczenia;
- planie przygotowania ćwiczenia;

1/ Wzory takich tablic zawiera Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktycznych.

- planie pracy zespołu autorskiego;
- rozkazie w sprawie zorganizowania i przeprowadzenia ćwiczenia;
- planie łączności;

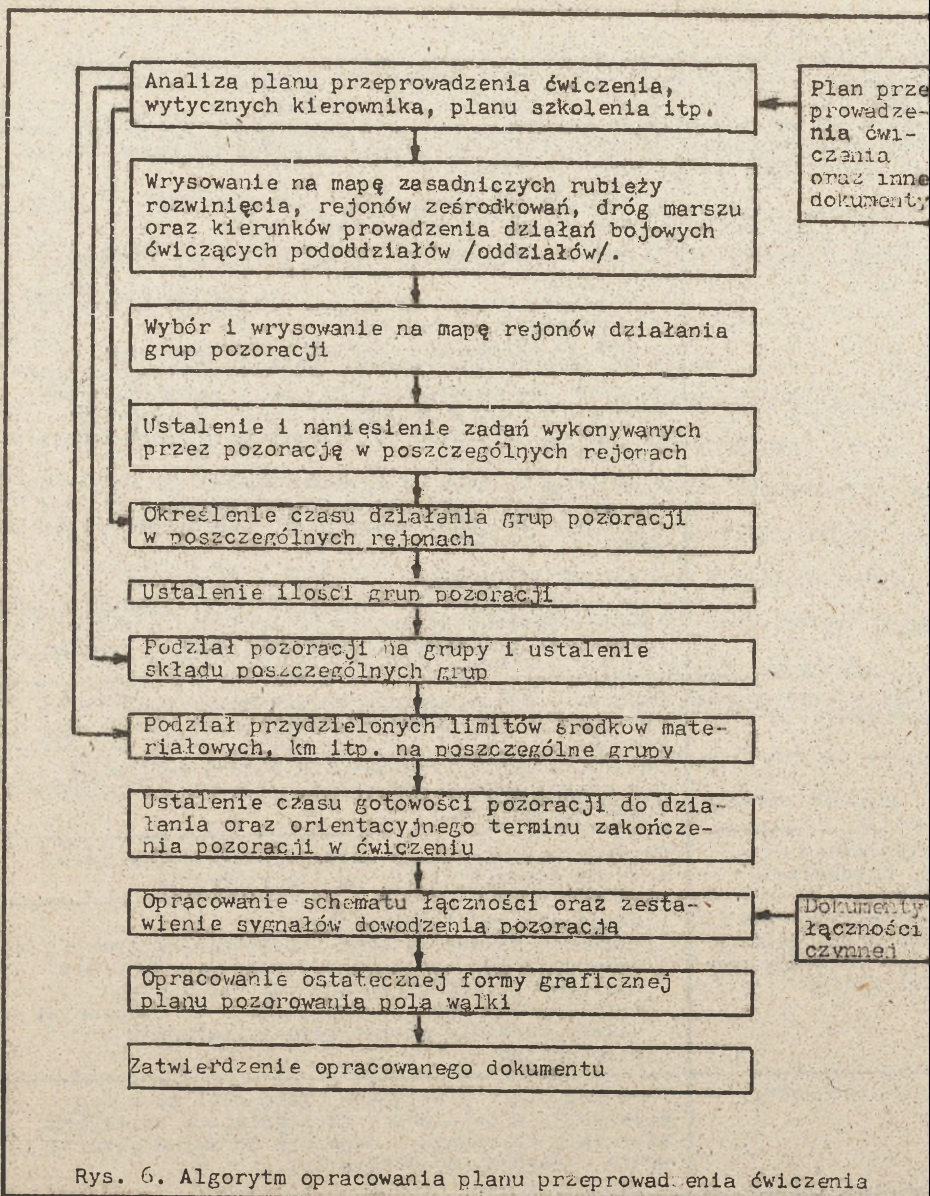
Treści dotyczące pozoracji, które zawierają poszczególne dokumenty zależą każdorazowo od celów i zagadnień szkoleniowych ćwiczenia oraz jego rodzaju. Problematyka, którą mogą zawierać poszczególne dokumenty przedstawia tabela nr 1.

2.3.2. Sposób opracowania planu pozorowania pola walki.

Prezentowany poniżej sposób opracowania tego dokumentu należy traktować jako jeden z możliwych wariantów działania. Położony jest w nim szczególny nacisk na logiczną kolejność poszczególnych czynności prowadzących do osiągnięcia końcowego efektu przy minimum wysiłku. Należy jednak stwierdzić, że w zasadzie każdy autor opracowujący taki dokument może się posługiwać sposobem własnym wypracowanym na bazie własnych doświadczeń, uwarunkowanym posiadaną wiedzą, stylem pracy, umiejętnościami itp. Proponowany sposób przedstawiony jest w postaci algorytmu. Algorytm ten należy traktować jako ogólną wytyczną co do kierunku pracy i kolejności wykonywania czynności. Algorytm przedstawia rysunek nr 6.

Nazwa dokumentu	Problematyka dotycząca pozoracji zawarta w dokumentacji
<p>Plan przeprowadzenia ćwiczenia</p> <p>Część opisowa</p>	<p>W pkt.IV: /Skład wojsk biorących udział w ćwiczeniu/</p> <p>Podaje się pełny skład pododdziałów pozoracji i ich przynależność organizacyjną.</p> <p>W pkt.V /Rozmach ćwiczenia/ w podpkt. Przebieg ćwiczenia.</p> <p>Najistotniejsze dane o praktycznym wykorzystaniu pozoracji w ćwiczeniu.</p> <p>W pkt.VI /Etapy ćwiczenia/.</p> <p>W tabeli zawierającej opis etapów często umieszczona jest rubryka: "Działania pozoracji" zawierająca dane o sposobie działania pozoracji podczas przerabiania kolejnych zagadnień szkoleniowych ćwiczenia.</p> <p>W pkt.VII /Organizacja pozorowania/</p> <p>Podaje się myśl przewodnią i zasadnicze dane dotyczące sposobu organizacji pozorowania pola walki w ćwiczeniu.</p> <p>W pkt.VIII /Limity/</p> <p>Podaje się wszelkie dane dotyczące ilości środków materiałowych, amunicji, km i mtg przewidzianych do wykorzystania przez pozorację w ćwiczeniu.</p>
<p>Plan przygotowania ćwiczenia</p>	<p>Dane dotyczące terminów opracowania dokumentów pozoracji oraz osób odpowiedzialnych za ich wykonanie.</p> <p>Dane dotyczące przygotowania rejonu ćwiczenia pod kątem potrzeb pozoracji pola walki /odpowiedzialni, terminy/.</p>
<p>Plan pracy zespołu autorskiego</p>	<p>Terminy opracowania poszczególnych dokumentów i osoby odpowiedzialne za ich wykonanie</p>
<p>Rozkaz w sprawie zorganizowania i przeprowadzenia ćwiczenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - skład pozoracji pola walki; - sposób oznakowania stanu osobowego pozoracji; - dane dotyczące zakresu i terminów przygotowania pododdziałów pozoracji do ćwiczenia; - termin gotowości pozoracji walki do ćwiczenia; - nakazy odnośnie przestrzegania warunków bezpieczeństwa.
<p>Plan łączności</p>	<p>Dane dotyczące praktycznej łączności pozoracji pola walki w ćwiczeniu, szczególnie w relacjach; Kierownik ćwiczenia - pomocnik do spraw pozorowania - dowódca pododdziałów.</p>

TABELA Nr 1. Problematyka pozoracji pola walki zawarta w dokumentacji ćwiczenia taktycznego.

2.4. Organizacja pozorowania pola walki w ćwiczeniach.

Właściwie przeprowadzona organizacja pozorowania w ćwiczeniu powinna składać się z następujących przedsięwzięć:

- rekonesansu rejonu ćwiczenia;
- przygotowania się i środków pozoracji do udziału w ćwiczeniu;
- przygotowania pod kątem potrzeb pozoracji rejonu prowadzenia ćwiczenia.

Rekonesans powinien prowadzić pomocnik kierownika ćwiczenia do spraw pozorowania. Rekonesans powinien być przeprowadzony po opracowaniu i zatwierdzeniu planu przeprowadzenia ćwiczenia oraz zasadniczych treści planu pozorowania pola walki. W rekonesansie winni wziąć udział dowódcy pododdziałów i grup pozoracji. Prowadzący rekonesans powinien ustalić w terenie /na podstawie już opracowanych dokumentów/ wszystkie dane dotyczące praktycznego działania pozoracji pola walki, a więc rejon, obiekty oraz punkty wyznaczone do pozorowania, środki które należy wykorzystać oraz sposoby manewru siłami i środkami pozorowania oraz zasady kierowania pozoracją i sposób i sposób współdziałania pomiędzy poszczególnymi grupami pozoracji. Podobne rekonesanse mogą /jeżeli istnieje taka potrzeba/ przeprowadzić w późniejszym terminie dowódcy poszczególnych grup pozoracji ze stanem osobowym swoich grup. Szczególną uwagę podczas prowadzenia instruktaży należy zwrócić na ustalenie sposobu przestrzegania warunków bezpieczeństwa przez pozorację i ćwiczących z uwzględnieniem konkretnych warunków terenowych.

Przygotowanie sił i środków pozoracji do ćwiczenia polega na:

- zapoznaniu stanu osobowego pozoracji z przewidzianymi do wykonania zadaniami;
- przygotowaniu przydzielonego i etatowego sprzętu do wykonania przewidzianych zadań;
- przygotowaniu do użycia i odpowiednim rozdzieleniu środków materiałowych.

wych przewidzianych do pozorowania;

- przygotowaniu zapasów środków podręcznych, które mogą być wykorzystane w procesie pozoracji pola walki;
- przeszkoleniu stanu osobowego pozoracji z zakresu wykonywanych w czasie ćwiczenia zadań oraz przestrzegania warunków bezpieczeństwa /praktycznie w terenie/;

W wyniku przygotowania poszczególne grupy pozoracji powinny:^{1/}

- zrozumieć zadania taktyczne i sytuacje, które mają pozorować;
- zapamiętać sposoby i kolejność wykonywania poszczególnych zadań oraz sygnały dotyczące tych czynności;
- opanować nawyki prawidłowego wykonywania czynności i sprawnego posługiwania wszystkimi przydzielonymi na czas ćwiczenia środkami pozorowania oraz odpowiednim sprzętem technicznym i bojowym;
- zrozumieć i przyswoić sobie wszystkie ustalone w odniesieniu do ćwiczenia warunki bezpieczeństwa.

Podczas przygotowania rejonu prowadzenia ćwiczenia należy wykonać wszystkie te zadania, które ze względu na czas lub nakład pracy były by niemożliwe do wykonania bezpośrednio przed prowadzeniem działalności pozoracyjnej. Do przedsięwzięć tych należy:

- wykonanie wszelkich prac związanych z rozbudową inżynierską pozorowanych obiektów lub zabezpieczających działania grup pozoracji;
- ustawienie planowanych pól tarczowych oraz wszelkich makiet modeli itp. /np. rejonów porażenia bronią klasyczną itp./;
- przygotowanie rejonów skażonych ćwiczebnymi środkami trującymi;
- przygotowanie elementów pozoracji ogniowej /imitatory, stanowisko,

1/ Szczegółowo tę problematykę omawia artykuł ppłk. Leona Pytko "Niektóre zagadnienia związane z pozorowaniem nieprzyjaciela w procesie szkolenia taktycznego" zawarty w PWL nr 3 i 4 z roku 1967.

zapory ogniowe, sieci sterowania itp./;

- przygotowanie sieci łączności przewodowej dla potrzeb pozoracji /o ile takowa jest przewidziana/;
- przygotowanie i odpowiednie zmagazynowanie podręcznych i etatowych środków wykorzystywanych w procesie pozoracji pola walki w odpowiednich, ustalonych wcześniej rejonach.

Wykonanie powyższych przedsięwzięć w znacznym stopniu podniesie efektywność prowadzonej pozoracji oraz sprawność jej przebiegu w planowanym ćwiczeniu.

2.5. Kierowanie pozoracją pola walki w ćwiczeniu.

W celu zapewnienia sprawnego działania pozoracji koniecznym jest właściwe zorganizowanie kierowania pozoracją pola walki. Aby zrealizować ten warunek konieczne jest posiadanie odpowiedniej sieci łączności /z reguły radiowej/. Dobrze zorganizowana łączność jest niezbędna z uwagi na dynamikę działań pozoracji oraz rozległość obszaru objętego pozorowaniem /zachowanie odpowiedniej głębokości pozorowania/.

Kierowanie pozoracją nie powinno ograniczyć się jedynie do podawania sygnałów z uprzednio ustalonym planem działania. W wyniku rozwijania wyjściowych sytuacji taktycznych, na skutek podejmowania przez ćwiczących nieprzewidzianych decyzji mogą wytworzyć się sytuacje nie przewidziane w planie przeprowadzenia ćwiczenia. Wówczas na podstawie decyzji i wytycznych kierownika ćwiczenia jego pomocnik do spraw pozorowania powinien w maksymalnie ograniczonym czasie opracować szczegóły tych sytuacji, określić niezbędny manewr siłami i środkami pozorowania, przekazać odpowiednim grupom nowe zadania i egzekwować ich wykonanie. Myślą przewodnią tego działania winno być zrealizowanie celów szkoleniowych ćwiczenia. Gdy brak czasu lub inne okoliczności uniemożliwiają utrzymanie od kierownika ćwiczenia takich danych w celu zachowania ciągłości ćwiczenia, pomocnik do spraw pozorowania winien sam podjąć odpo-

wiednie decyzje i wprowadzić je w życie. Wynika z tego, że osoba funkcyjna kierująca działaniem pozoracji pola walki w ćwiczeniu powinna:

- stale przebywać w dogodnym punkcie dowodzenia zapewniającym dobrą obserwację rejonów pozorowania podstawowych sytuacji taktycznych oraz łączność z elementami organizacyjnymi pozoracji;
- prowadzić ciągłą obserwację działań ćwiczących i grup pozorujących oraz sygnałów kierownika ćwiczenia;
- przewidywać rozwój sytuacji i przygotować we właściwym czasie i miejscu odpowiednie pozorowanie;
- meldować kierownikowi ćwiczenia o wszelkich odchyleniach ustalonego przebiegu ćwiczenia;
- posiadać odwód sił i środków pozorowania gotowy do działania w odpowiednim momencie.

3. Właściwości pozorowania pola walki w ćwiczeniach grupowych i dowódczo-sztabowych.

3.1. Ćwiczenia grupowe.

Ćwiczenia grupowe w zasadzie są prowadzone w pomieszczeniach, w takim przypadku trudno mówić o klasycznym pozorowaniu pola walki dla potrzeb ćwiczących, może się ono sprowadzić jedynie do stosowania pewnych zakłóceń utrudniających pracę ćwiczącym takich jak generowanie akustycznych odgłosów pola walki, obrazów rozpraszających uwagę ćwiczących itp. Stosowanie jednak tych form działania pozoracji jest dyskusyjne z punktu widzenia celów dydaktycznych jakie stawia się przed ćwiczeniem grupowym. Pozorowanie pola walki ożywia natomiast i uatrakcyjnia wszelkie zajęcia ćwiczenia grupowego prowadzonego w terenie. Jeżeli przykładem tematem takiego zajęcia jest prowadzenie rekonesansu, to pozorowanie punktów oporu, czy stanowisk ogniowych przeciwnika i wojsk własnych powoduje uplastycznienie obrazu pola walki w wyobraźni ćwiczących, ułatwia im zrozumienie sytuacji i zadań jakie ich czekają w przyszłym boju. Obserwacja prowadzona przez pozorację zmusza ćwiczących do odpowiednie-

go zachowania się podczas rekonesansu, przestrzegania zasad maskowania itp.^{1/}

Właściwością pozoracji w tego typu ćwiczeniach jest jej statyczny charakter /pozoruje się bowiem elementy przywiązane do ściśle określonych punktów terenowych/ oraz szczupłość sił i środków wykorzystywanych do tego celu. Kierowanie pozoracją sprowadza się praktycznie do podawania sygnału o uruchomieniu działań pozorujących.

3.2. Ćwiczenia dowódczo-sztabowe.

Ćwiczenia dowódczo-sztabowe /gry wojenne i ćwiczenia szkieletowe/ mogą być prowadzone w pomieszczeniach lub w terenie.

W pomieszczeniach lub w terenie mogą być prowadzone gry wojenne, natomiast ćwiczenia szkieletowe będą prowadzone zawsze w terenie.

W ćwiczeniach prowadzonych w pomieszczeniach nie stosuje się pozoracji pola walki. Pozorację pola walki można stosować w przypadku prowadzenia takich ćwiczeń w terenie. Należy jednak pamiętać, że podmiotem tych ćwiczeń są określone sztaby, a więc należy pozorować takie sytuacje, z którymi mogą zetknąć się te sztaby na współczesnym polu walki. Przedsięwzięcia pozoracji pola walki w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych można podzielić na dwie grupy:

- sytuacje wynikające z oddziaływania przeciwnika na stanowiska dowodzenia /na postoju lub w marszu/. Należą do nich ataki lotnictwa, zasadzki, oddziaływanie grup dywersyjno-rozpoznawczych itp.
- sytuacje wynikające z oddziaływania przeciwnika oraz zabezpieczające pole walki podczas prac grup operacyjnych na rekonesansach podczas kierowania walką itp., pozoruje się tutaj przebiegi linii styczności wojsk, manewry i działania elementów ugrupowania bojowego przeciwnika i wojsk własnych itp.

^{1/} Wyniki tej obserwacji mogą być podawane dla celów szkoleniowych na punkt rekonesansowy poprzez telefon lub inny środek łączności w postaci meldunków obserwatora znajdującego się na punkcie obserwacyjnym przeciwnika.

Właściwością działań pozoracji szczególnie w wykonywaniu zadań z drugiej grupy będzie ograniczony czas na ich przygotowanie oraz dynamiczny charakter ich przebiegu. Należy zwrócić uwagę na odpowiednią widowiskowość prowadzonych działań oraz takie działanie pozoracji, które zmusi ćwiczących do przestrzegania zasad zachowania się na polu walki.

4. Perspektywy rozwoju pozorowania w ćwiczeniach taktycznych

Rosnąca złożoność problemów i sytuacji z jakimi może spotkać się na współczesnym polu walki pojedynczy żołnierz, pododdział /oddział/ czy sztab jako element kierowania wojskami stawia ciągle nowe wymagania przed przedstawieniem w sposób możliwie realny takiego pola, a więc przed pozoracją. Wprowadzenie nowych środków walki, bardzo skutecznych o wielkiej sile niszczenia działających często z równą łatwością w tzw. trzecim wymiarze jak i na powierzchni ziemi stwarza konieczność znalezienia sposobów oraz środków do ich pozorowania. Pewną barierę ograniczającą wprowadzenie nowych środków pozoracji lub też masowe ich użycie w ćwiczeniach jest wysoki koszt ich opracowywania i produkcji. Zbytnią jednak fascynacją ekonomiką prowadzi do przykrych następstw, bowiem są dziedziny działalności, na których oszczędzać nie wolno, a do takich należy na pewno szkolenie wojsk i sztabów. Biorąc pod uwagę jednak ogólne tendencje rozwojowe procesu szkolenia wojsk i sztabów oraz informacje o osiągnięciach naszych sojuszników oraz potencjalnych przeciwników można pokusić się o prognozę rozwoju tej dziedziny szkolenia. Należy sądzić, że pozoracja pola walki zostanie w znacznym stopniu utecniczona i zautomatyzowana /wzrost efektywności i bezpieczeństwa/. Powstaną kompleksowe zestawy pozorujące w pełni zautomatyzowane, obowiązkowo zdalnie sterowane, składające się z szeregu imitatorów ognia /wszelkich środków ogniowych występujących na polu walki/ podnośników tarcz i makiet itp. Cele powietrzne będą pozorowane zdalnie sterowanymi aparatami latającymi /modelami/ wyposażonymi w odpowiednie środki pirotechniczne oraz imitatory ognia.

Fasy taktyczne, na których będą rozgrywane najistotniejsze elementy ćwiczenia będą w kompleksowy sposób wyposażane w takie zestawy oraz urządzenia towarzyszące /gigantofony, projektory holograficzne itp./ umożliwiające wielowariantowe przygotowanie działań pozorowanego przeciwnika.

Poligony i ośrodki szkolenia zostaną nasycone zestawami makiet /np. nadmuchiwanymi/ łatwych do składowania, transportu i ustawienia/ typowego sprzętu będącego na wyposażeniu NATO umożliwiające urządzenie rejonów rozmieszczenia wojsk, stanowisk dowodzenia itp. W ośrodkach takich powinny znaleźć się również zestawy atrap oraz środków umożliwiających zmianę sylwetek etatowego sprzętu będącego na wyposażeniu oddziałów i ZT IWP i upodobnienie ich /w łatwy i prosty sposób/ do sprzętu będącego na wyposażeniu NATO.

Wzrośnie rola pozoracji oddziaływania środków WRE przeciwnika, a więc stosowanie wszelkiego rodzaju zakłóceń środków radiowych i radiolokacyjnych, włączanie się w sieci łączności i przekazywanie mylnych informacji itp.

Udoskonaleniu ulegną klasyczne pirotechniczne środki pozoracji głównie poprzez ich miniaturyzację i obniżenie kosztu produkcji /mikroładunki wybuchowe, dymne, sygnalizacyjne itp./. Masowe ich zastosowanie podniesie atrakcyjność przebiegu ćwiczenia.

Nastąpi masowe zastosowanie urządzeń laserowych umożliwiających pojedynki ogniowe pomiędzy środkami ogniowymi ćwiczących oraz pozoracją pola walki, co wpłynie w bardzo znacznym stopniu na realizm prowadzonych działań, przestrzeganie zasad taktycznych, wykorzystanie terenu itp.

Bardzo istotnym krokiem w przód będzie wzrost oddziaływania na sferę psychiczną ćwiczących stanów osobowych. Będzie to można osiągnąć poprzez zastosowanie w szerszym niż dotychczas stopniu efektów dźwiękowych oraz wizualnych, stworzenie sytuacji mogących wywołać poczucie zagrożenia i

niepewności ćwiczących. W chwili obecnej ćwiczący doskonale zdają sobie sprawę z przesadnego przestrzegania warunków bezpieczeństwa oraz nierealności pozorowanych elementów pola walki /np. wybuchu jądrowego/. Saper rozbrajający ćwiczebną minę doskonale wie, że nie może ona wybuchnąć. Powoduje to, że prowadzi często rozbrajanie tej miny z nonszalancją i bez zachowania należytej ostrożności. Oczywiście trudno wymagać aby ćwiczebne miny posiadały bojowe ładunki, ale niechby taka mina posiadała pojemnik np. z trudno zmywalną farbą, a nieuważne obchodzenie się z nią powodowało rozprysnięcie takiej farby na nieostrożnego sapera a fakt ten czy też kilkudniowe "chodzenie w kolorach tęczy" byłby odpowiednio skomentowany i ośmieszony przez przełożonych i kolegów. Efekt taki mógłby wpłynąć na solidność podejścia do wykonywanych czynności, a co za tym idzie do wyrobienia odpowiednich nawyków i podniesienia efektywności szkolenia.

Tak złożone i kompleksowe działania pozoracji pola walki wymagać będą "uzawodowienia" sił wykorzystywanych w procesie pozoracji pola walki, a więc stworzenia wyspecjalizowanych pododdziałów obsługujących skomplikowane środki techniczne oraz w maksymalnym stopniu wykorzystujące klasyczne środki służące do pozoracji. W skład takich pododdziałów będą wchodziły grupy żołnierzy wyposażone w modele sprzętu i umundurowanie potencjalnego przeciwnika, działające w myśl jego regulaminów i norm taktycznych. Gwarantować to będzie odpowiedni poziom merytoryczny pozoracji w ćwiczeniu. Jednostki takie już powstają. Przykładowo w Stanach Zjednoczonych w Fort Irwin /Kalifornia/ znajduje się ośrodek ćwiczeń, załogę którego stanowi między innymi specjalnie przygotowany, umundurowany i uzbrojony pułk pozoracji przeciwnika.^{1/} W ośrodku tym przeszkolenie w postaci ćwiczeń taktycznych odbywają 42 bataliony rocznie.

1/ J.K. Przygotowanie sił zbrojnych NATO rozmieszczonych na SE TDW, obszarze CB i BZ do prowadzenia wojny. WPZ nr 5-6/87.

Podobnie wyposażony jest ośrodek szkolenia Vilsech położony w Europie.

Należy sądzić, iż w przyszłości pozorowanie pola walki jako działalność bardzo szeroko pojęta będzie w znacznie szerszym stopniu stosowana w takich rodzajach ćwiczeń jak ćwiczenia grupowe, treningi sztabowe, ćwiczenia dowódczo-sztabowe. Szerokie zastosowanie powinny znaleźć tu wszelkiego rodzaju projektory obrazów, telewizje w obwodzie zamkniętym, generatory akustyczne itp. urządzenia.

ZAKOŃCZENIE

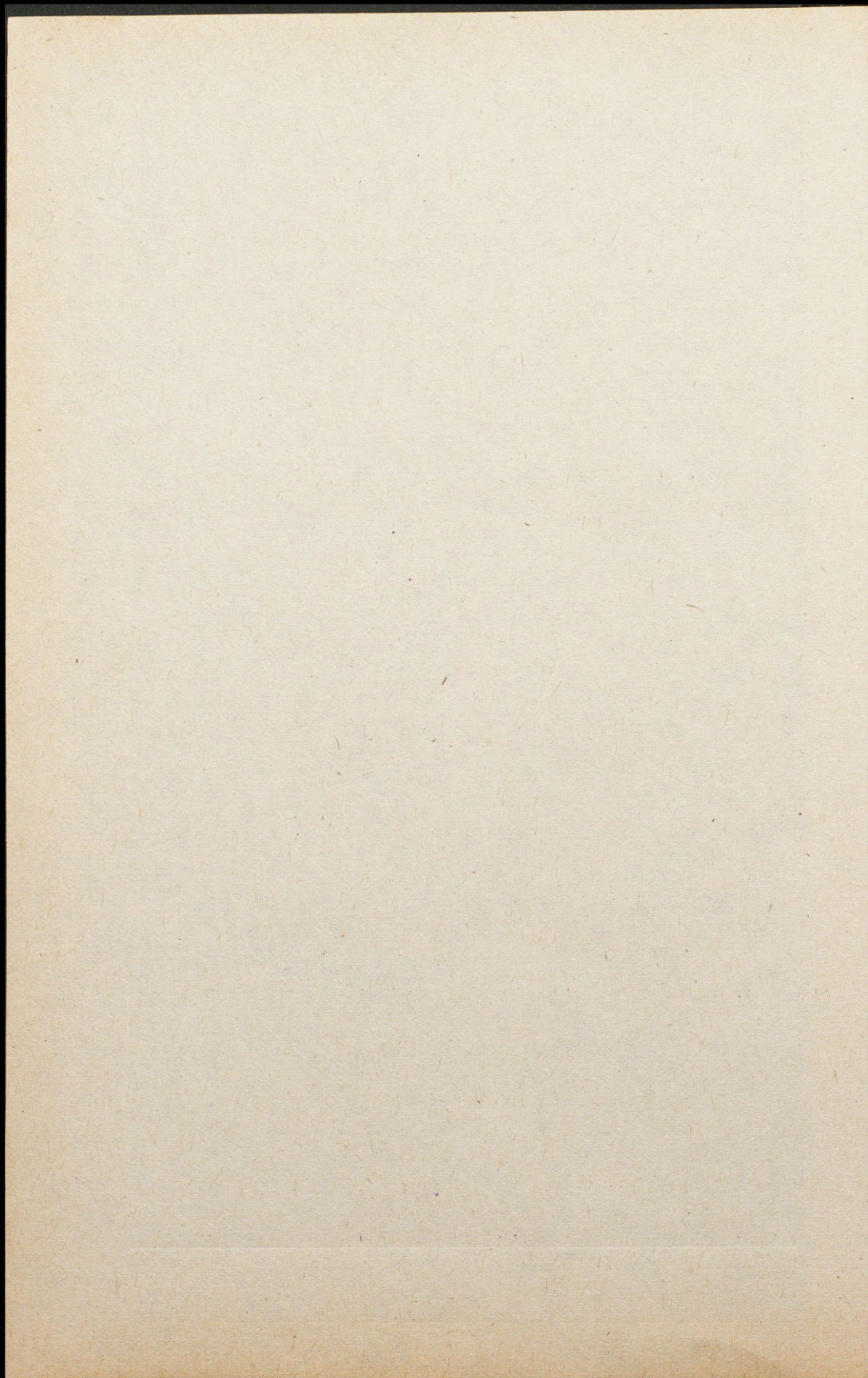
Autor starał się w niniejszym skrypcie pokazać rolę jaką odgrywa pozoracja pola walki w zabezpieczeniu właściwego przebiegu ćwiczenia oraz realizacji założonych w nim celów szkoleniowych. Skrypt z uwagi na swą niewielką objętość może pozostawić czytelnikowi niedosyt wiedzy z powodu dosyć powierzchownego potraktowania niektórych problemów związanych z praktycznym przygotowaniem i prowadzeniem pozoracji pola walki. Aby usunąć ten niedostatek autor rozszerzył listę pozycji bibliograficznych również o te tytuły, które nie zostały wykorzystane w tekście a mogą dostarczyć ciekawych informacji czytelnikowi, który chciałby pogłębić swą wiedzę z zakresu problematyki pozoracji w ćwiczeniach taktycznych.

WYKAZ LITERATURY.

1. Frąckowiak E. - System pozoracji ogniowej. Wojskowy Przegląd Techniczny 5/74.
2. Gmurr A. - Pozorowanie sprzętu bojowego przy pomocy makiet. Przegląd Wojsk Lądowych 5/75.
3. Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu ćwiczeń taktycznych.
Wyd. Warszawa 1976 r.
4. K.J. - Przygotowanie sił zbrojnych NATO rozmieszczonych na SE TDW, obszarze CB i BZ do prowadzenia wojny. Wojskowy Przegląd Zagraniczny 5-6/87.
5. Krzysztof J. - Pozorowanie czy inscenizacja pola walki. Przegląd Wojsk Lądowych 8/85^{1/}
6. Leksykon Wiedzy Wojskowej. Wyd. Warszawa 1982
7. Lipka A. - Pozorowanie i realizm pola walki. Przegląd Wojsk Lądowych 3/80^{1/}
8. Palewski Z. - Psychologiczne aspekty pozorowania pola walki. Przegląd Wojsk Lądowych 6/71.
9. Pytko L. - Niektóre zagadnienia związane z pozorowaniem nieprzyjaciela w procesie szkolenia taktycznego. Przegląd Wojsk Lądowych 3 i 4/67.
10. Rigg R.B. - Realizm w szkoleniu bojowym pododdziałów armii amerykańskiej. Wyd. Warszawa 1959.
11. Szramczenko A. - Poradnik oficera - ćwiczenia taktyczne. Warszawa 1969.^{1/}
12. Środki pozorowania desantu powietrznego. Wojskowy Przegląd Techniczny 4/76.
13. Świątnicki M. - Pozorowanie pola walki środkami wojsk chemicznych.
Przegląd Wojsk Lądowych.

1/ Pozycja literatury nie wykorzystana w tekście.

14. Vogelsang - Pozorowanie ześrodkowania ognia artylerii w czasie ćwiczeń. Wojskowy Przegląd Zagraniczny 6/69.
15. Zbiór podstawowych terminów i pojęć z metodyki szkolenia taktyczno-operacyjnego. Warszawa 1985 r.

ZATWIERDZAM

Dowódca 1DZ
/stopień, imię, nazwisko/

Załącznik 1
POUFNE
Egz.nr.
Wklejka 1 do poz. pf 890/ww

PLAN - KONSPEKT

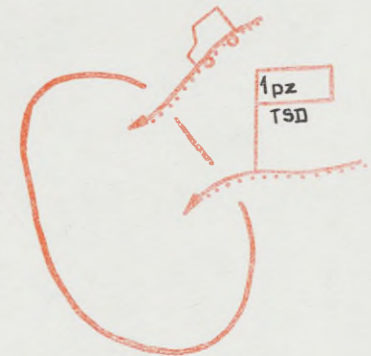
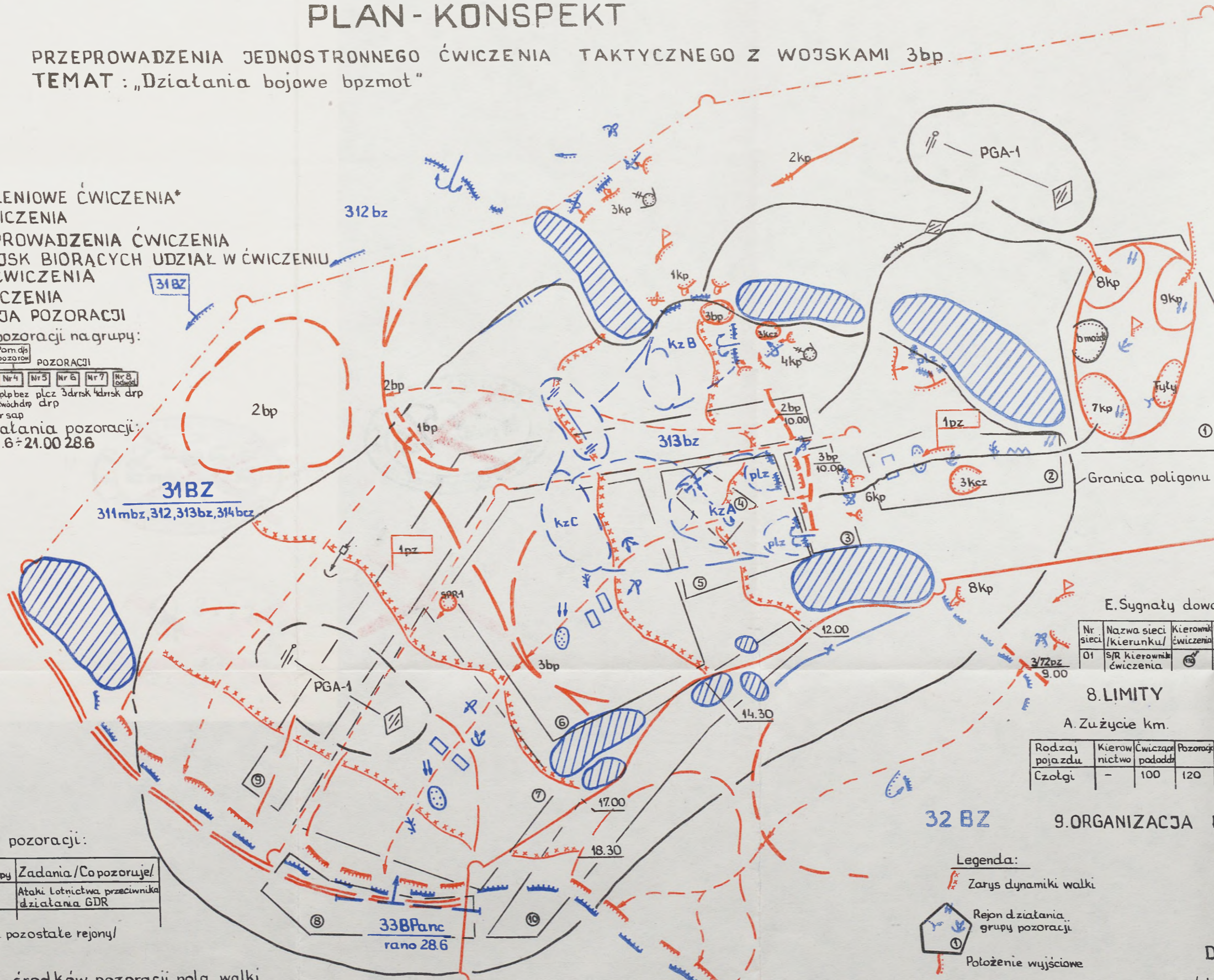
PRZEPROWADZENIA JEDNOSTRONNEGO ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO Z WOJSKAMI 3bp.
TEMAT: „Działania bojowe bpszot”

1. CELE SZKOLENIOWE ĆWICZENIA*
2. RODZAJ ĆWICZENIA
3. CZAS PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA
4. SKŁAD WOJSK BIORĄCYCH UDZIAŁ W ĆWICZENIU
5. ROZMACH ĆWICZENIA
6. ETAPY ĆWICZENIA
7. ORGANIZACJA POZORACJI

A. Podział pozoracji na grupy:

GRUPY		POZORACJI							
Pom. dla pozoracji		Nr 1	Nr 2	Nr 3	Nr 4	Nr 5	Nr 6	Nr 7	Nr 8
plz bez dwóch drp	drp	plz bez dwóch drp	plz	3 drp	3 drp	3 drp	3 drp	3 drp	3 drp
1 drp	2 drp	3 drp	4 drp	5 drp	6 drp	7 drp	8 drp	9 drp	10 drp

B. Czas działania pozoracji:
4.00 28.6 ÷ 21.00 28.6

C. Zadania pozoracji:

Nr rejonu	Czas dział.	Nr grupy	Zadania / Co pozoruje /
1	4.00-9.00 28.6	1	Ataki lotnictwa przeciwnika działania GDR

/ itd. pozostałe rejonu /

D. Podział środków pozoracji pola walki

Lp	Wyszczególnienie	Przdział na grupę nr.								Razem
		1	2	3	4	5	6	7	8	
1	Petardy									

*Pkt. planu w których brak informacji dotyczącej pozoracji pola walki podano tylko w postaci tytułów

E. Sygnały dowodzenia pozoracją

Nr sieci /kierunku/	Nazwa sieci /kierunku/	Kierownik ćwiczenia	Pomocnik dla pozoracji	Dowódcy grup pozoracji								Uwagi	
				1	2	3	4	5	6	7	8		
01	S/R kierownik ćwiczenia												

8. LIMITY

A. Zużycie km.

Rodzaj pojazdu	Kierownik	Ćwiczenia	Pozoracji
Czołgi	-	100	120

B. Zużycie środków pozoracji

Lp	Wyszczególnienie	Ćwiczenia	Pozoracji	Razem
1	Amunicja ćwiczebna do kkk AK	25000	8000	33000

9. ORGANIZACJA ŁĄCZNOŚCI I DOWODZENIA

Legenda:

- Zarys dynamiki walki
- Rejon działania grupy pozoracji
- Położenie wyjściowe

DOWÓDCA 1pz

/stopień, imię, nazwisko/

ZATWIERDZAM
KIEROWNIK ĆWICZENIA
/stop. imię , nazwisko /

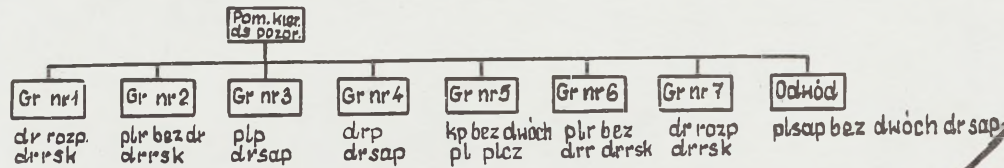
PLAN POZOROWANIA PRZECIWNIKA

w jednostronnym pułkowym ćwiczeniu taktycznym z wojskami 1pz

Załącznik 2
POUFNE
Egz. nr..
Wklejka 2 do poz. pf 890/ww

1. SKŁAD I PODZIAŁ POZORACJI:

- A. Skład pozoracji
kp, plcz, plsap, okwa plr, plchem/bez drzs/z 2pz
- B. Podział pozoracji na grupy

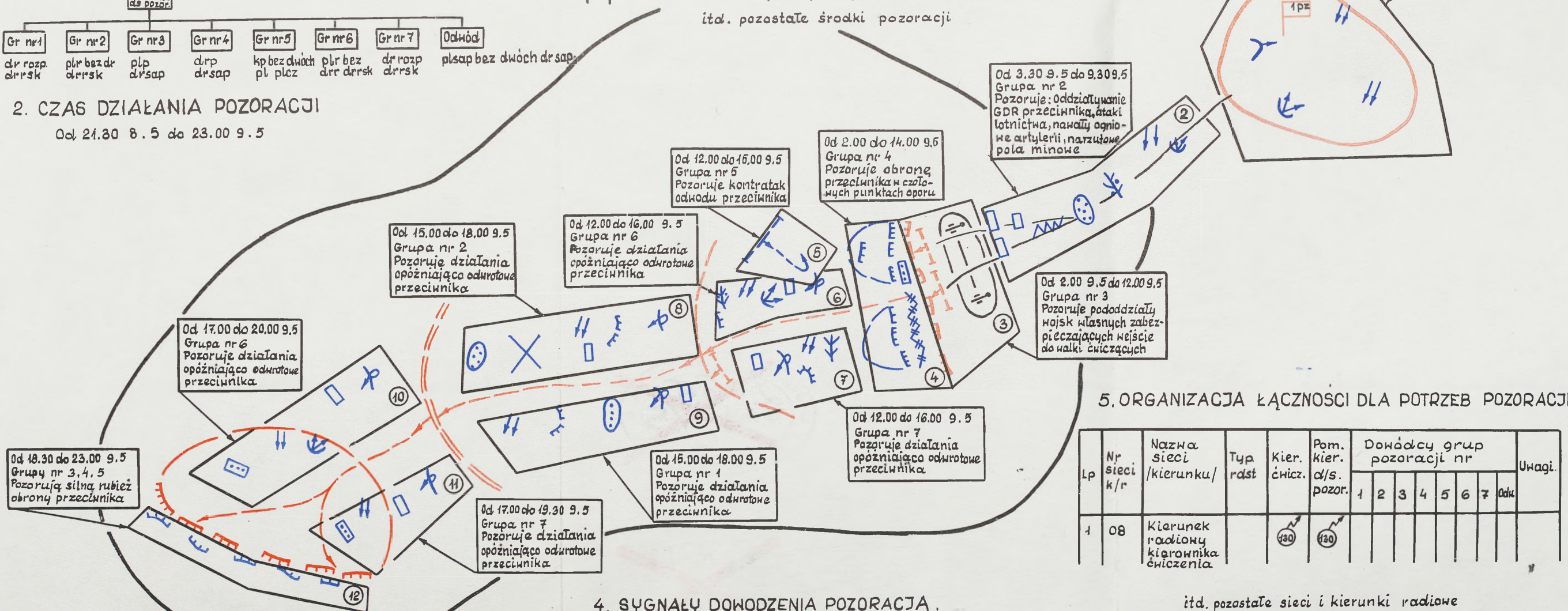
2. CZAS DZIAŁANIA POZORACJI

Od 21.30 8.5 do 23.00 9.5

3. PODZIAŁ ŚRODKÓW POZORACJI POLA WALKI:

Lp	Środki pozoracji	Grupa nr.							Odwód	Razem
		1	2	3	4	5	6	7		
1	Petardy z lontem	30	30	10	20	10	40	40	20	200

itd. pozostałe środki pozoracji

5. ORGANIZACJA ŁĄCZNOŚCI DLA POTRZEB POZORACJI:

Lp	Nr sieci k/r	Nazwa sieci /kierunku/	Typ radst	Kier. Ćwic.	Pom. kier. d/s. pozor.	Dowódcy grup pozoracji nr							Uwagi	
						1	2	3	4	5	6	7		Od
1	08	Kierunek radiowy kierownika ćwiczenia												

itd. pozostałe sieci i kierunki radiowe

4. SYGNAŁY DOWODZENIA POZORACJĄ:

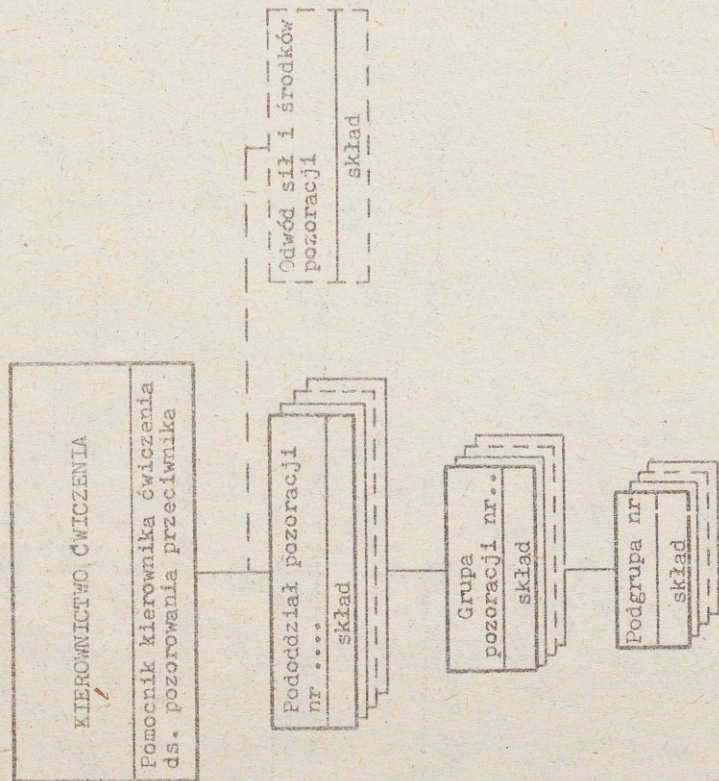
Lp	Treść sygnału	Sygnały	
		Radionowy	Wzrokowy
1	Zatrzymać nacierające pododdziały	stój	czerwona rakietka

itd. pozostałe sygnały

POMOCNIK KIEROWNIKA ĆWICZENIA
ds POZOROWANIA PRZECIWNIKA

/ stop. imię , nazwisko /

Schemat struktury organizacyjnej pozoracji /Element planu pozorowania przeciwnika/

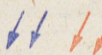
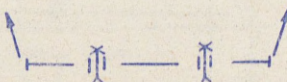
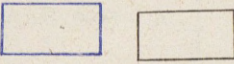

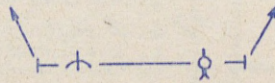
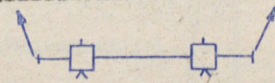
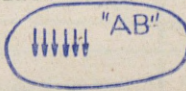

Schemat łączności porozracji /Element planu porozowania przeciwnika/.

Nr sieci k/z	Nazwa sieci /Kierunku/	Typ rdsz	Kierownik ćwiczenia	Pomocnik ds. porozowania	Dowódcy						Uwagi				
					Pododdziałów		Grup		Podgrup						
1	2	3	4	5	Nr 1	Nr ...	Nr 11	Nr ...	Nr 111	Nr ...	Nr 7	Nr ...	Nr ...	Nr ...	
1	Kierunek radiowy kierownika ćwiczenia		○	○											
2	Sieć radiowa pomocnika kierownika ds. porozowania			○											
3	Sieć radiowa dowódcy pododdziału nr 1				○										
4	Sieć radiowa dowódcy pododdziału nr ...														
5	Sieć radiowa dowódcy pododdziału nr ...														
6	Sieć radiowa dowódcy grupy nr ...														
7	Sieć radiowa dowódcy grupy nr ...														
8	Sieć radiowa dowódcy grupy nr ...														

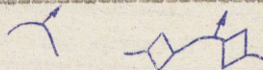
Załącznik 5

Umowne znaki taktyczne stosowane przy opracowywaniu planu pozorowania przeciwnika.

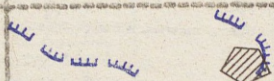
Lp.	Sytuacje pozorowania	Umowny znak
1	2	3
A. Pozoracje oddziaływania ogniowego		
Atak lotnictwa	 4samoloty	
Atak śmigłowców ppanc.		
Ogień artylerii, napady ogniowe		
Uderzenia jądrowe		
Ogień broni maszynowej i ciężkiej broni piechoty.		
Ogień środków ppanc		
Uderzenia środków typu "Assault Breaker"	 "AB"	
Uderzenie środkami trującymi		
Uderzenie środkami zapalającymi		

B. Pozoracja działań bojowych pododdziałów

Atak pododdziału piechoty /czołgów/

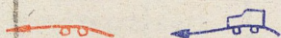
Obrona rubieży terenowej /obiektu/

Działania opóźniająco-odwrotowa

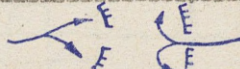
Kolumna w marszu

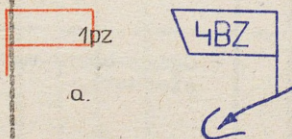
Kolumna na postoju

Kolumna rozwijająca się

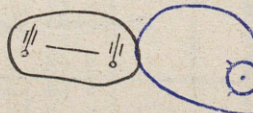
Stanowiska dowodzenia

a. w rejonie
b. w kolumnie na postoju

Rejon ześrodkowania

Rejon stanowisk ogniowych /startowych/

Zasadzka

Działania grup dywersyjno-rozpoznawczych

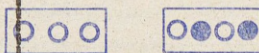
1 2 3

C. Deformacja /zmiana/ terenu

Narzutowe pole minowe

Klasyczne pole minowe

Pojedyncze miny lub grupy min

Fugasy chemiczne

Fugasy zapalające

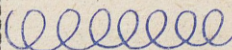
Zawały

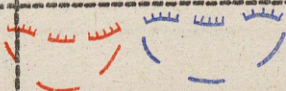
Zasieki

Zapory małowodoczne

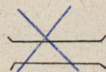
Punkt oporu

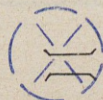
Zniszczony odcinek drogi

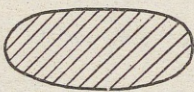

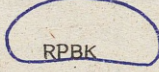
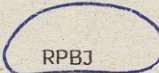

Zniszczony most

Most przygotowany do zniszczenia

1	2	3
	Teren skażony ST	 ST
	Teren skażony środkami promieniotwórczymi	 PROM
	Rejon zadymiany	
	Rejon zniszczeń po wybuchu jądrowym	
	Rejon porażenia bronią klasyczną	 RPBK
	Rejon porażenia bronią jądrową	 RPBJ
	Rejon pożaru	
D. Różne.		
	Fałszywa regulacja ruchu	
	Fałszywe oznakowanie dróg	

1

2

3

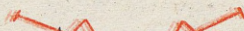
Miejsce znalezienia dokumentów, znaków rozpoznawczych itp.

Rejon działania grupy pozoracji

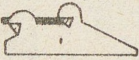
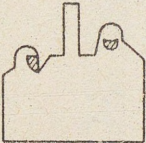

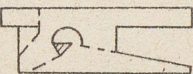

Rubież bezpieczeństwa

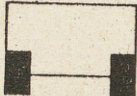

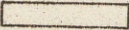

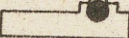

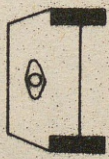
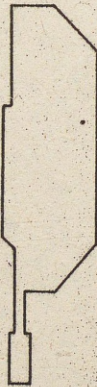

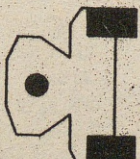

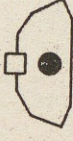
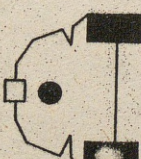
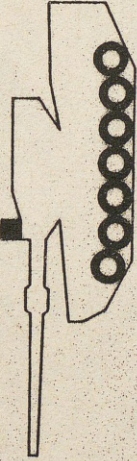
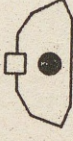
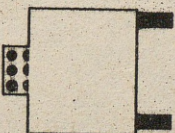
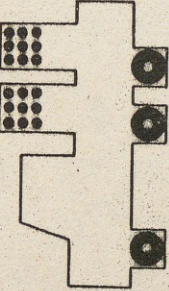
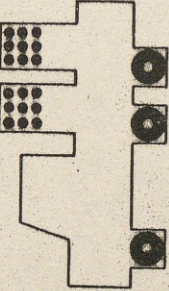
Załącznik 6

Zestawienie typowych figur bojowych stosowanych do pozoracji pola walki w ćwiczeniach taktycznych.

Numer nazwa figury	Widok z przodu	Widok z boku /oznaczony literą "a"/	Sprzęt okopany /oznaczony literą "b"/
1	2	3	4
Nr 20 Obserwator			
Nr 21 i 21a Obserwator z lornetą nożycową			
Nr 22 i 22a Głowa			
Nr 23, 23a, 23b Popiersie			
Nr 30 i 30a Kłęczący			
Nr 40 i 40a Biegający			
Nr 44 i 44a Motocyklista			

	1	2	3	4
Nr 88 Skoczek spadochronowy				
Nr 31, 31a i 31b Pancerzownica				
Nr 27 i 27a Karabin maszynowy				
Nr 34 i 34a Moździerz				
Nr 35 i 35a Granatnik ppanc				
Nr 45 i 45b Działo ppanc				
Nr 49, 49a, 49b Transporter rozpoznawczy				

1	2	3	4
Nr 50, 50a, 50b Transporter opancerzony			
Nr 51, 51a, 51b Moździerz na transporterze opancerzonym			
Nr 52, 52a, 52b Wyrzutnia PPK na pojeździe			

1	2	3	4
Nr 56, 56a, 56b Samobieżne działo ppanc			
Nr 57, 57a Haubica samobieżna			
Nr 60, 60a, 60b Czołg			
Nr 65 i 65a Wyrzutnia artylerii raketowej			

BIURO GŁÓWNE - ANGIELSKI
 ewid. 60842
 II
 Szefostwo Obrony Narodowej

1	2	3	4
Mr 67 Wyrzutnia rakiet			
Mr 81 i 81a Samolotowiec bojowy			
Mr 82 i 82a Samolotowiec transportowy			

Wydrukowano w 75 egz.
 Leg. nr 1-75 Bibli. Nauk. DZS
 Druk ASG WP nr pf-137/pf-890/WW
 Katedra autorska.

~~BIURO GŁÓWNE - ANGIELSKI
 ewid. 60842
 II
 Szefostwo Obrony Narodowej~~

~~BIURO GŁÓWNE - ANGIELSKI
 ewid. 60842
 II
 Szefostwo Obrony Narodowej~~